

De Amerikaan : blyspel

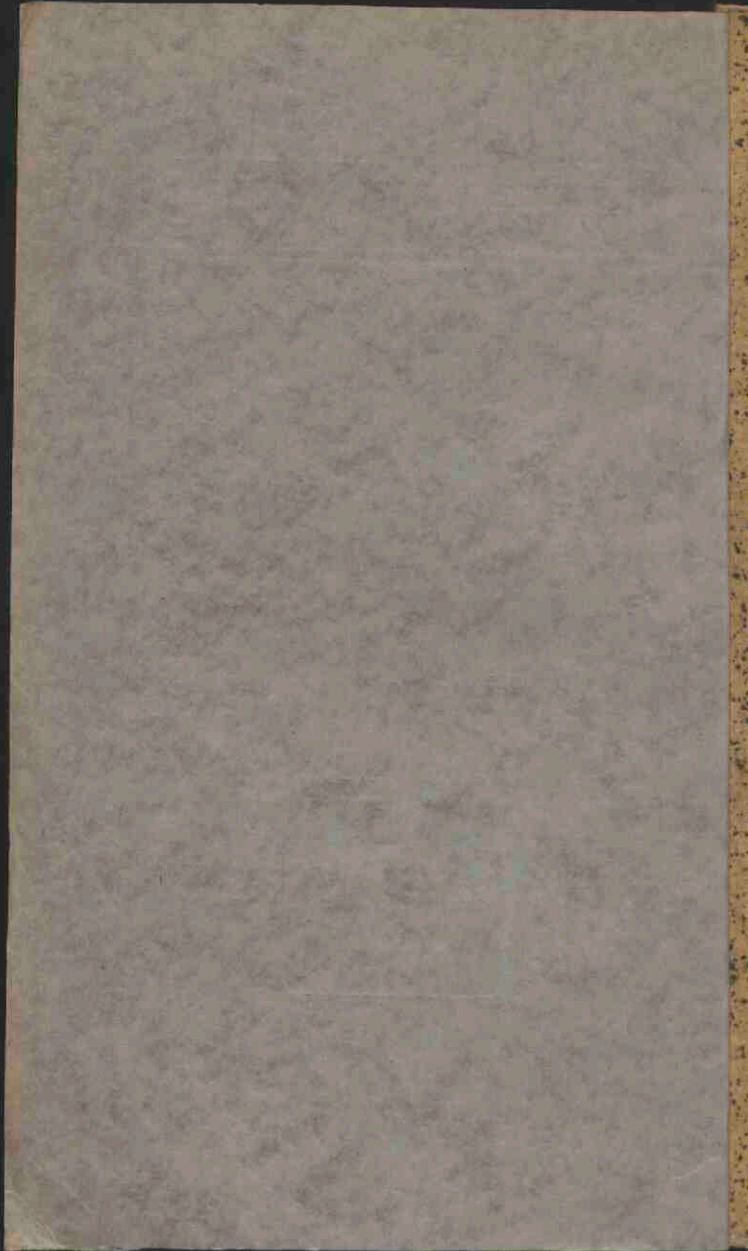
<https://hdl.handle.net/1874/371857>

BIBLIOTHEEK DER RIJKSUNIVERSITEIT
TE UTRECHT

1929

Verzameling tooneel-
stukken uit de
nalatenschap van
Prof. Dr. J. te WINKEL

No. 819 _____

Dr J. L. Mitchell
N: 45a

naar het Fransch van J de Lafont.

019

DE AMERIKAAN;

B L T S P E L.

Gevolgt naar het Fransche.

TWEEDE DRUK,

(D. H. v. Elverwilt)

Merkelyk veranderd en verbeterd.

TE AMSTELDAM,
By IZAAK DŪIM, Boekverkooper, op de hoek
van de Voorburgwal en Stillsteeg, 1756.

Met Privilegie,

49
BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT.

D E

AMERIKANA

Geography and History

THE AMERICAN

IN WHICH IS CONTAINED

T. A. STEL D. A. M.

BY ISAAC DEEM, Author of the
and de Voortgang in Sijnege 1791.

The Author

Amsterdam

1791

1791

A A N

DEN WELEDELEN HEERE,

DEN HEERE

M^R. JAN CASPER

HARTSINCK;

EQUIPAGIEMEESTER VAN HET EDEL-
MOGENDE COLLEGIE TER AD-
MIRALITEIT TE AMSTERDAM.

REGENT VAN HET OUDE MAN-
NENHUIS, &c. &c.

EEn Vreemdeling, in 't woest Amerika gebooren,
Wiens aardigheid in 't Fransch aan veelen kan bekooren,
Vraagt om uw gunst' daar hy, in 't Nederduitsch ge-
waad,

Nu komt, onkundig in Gewoontens, Wetten, Zee-
den,

Slechts door Natuur verzeld, het Schouwtooncel be-
treden,

En zich ziet blootgesteld aan Laster, Nyd en Haat.
Doch om het driest gewoel dier Monst'ers niet te duchten,
Legt hem myn Zangster, als een' Eerstling haarer
vruchten,

Voor uwe voeten neêr, met deeze hoop, dat Gy,
Gewoon den Ouden Stok te koest'ren en te voeden,
Hem van 's gelyken, als een Voedsterling, behoeden,
En met zyn Vreemd'lingschap zult hebben medely.

Gelukt haar dit, en kan (wel verr' van roem te draagen,)
U deeze AMERIKAAN maar eenigfins behaagen?

Zo acht zy haare moeite en arbeid ruim betaald.
Ontfang hem dan van haar, niet zonder veel gebreken,
Met gunst; dus doende zult ge en lust en yver kweeken,
Waar door ze u ligt na deeze op Ed'ler wyze ont-
haald.

H: VAN ELVERVELT.

C O P Y E

V A N D E

P R I V I L E G I E.

DE Staten van Holland en Westvriesland doen te weeten: also Ons te kennen is gegeven by de Regenten van het Wees- en Oude Mannenhuis der Stad Amsterdam, en in die qualiteyten te samen Eygenaars, mitsgaders Regenten van den Schouwburg aldaar, dat zy Supplianten eenige Jaaren hadden gejuüificeert van 't Octrooy of Privilegie by hen van Ons op den 23 May 1714. geobtineert, waar by Wy aan hun Supplianten goedgunstelyk hadden geaccordeert, en geotroyeert, om, gedurende den tyd van vyftien doen eerst agter een volgende Jaaren, de Werken, die ten dienste van het Toneel reets waren gedrukt, en van tyd tot tyd nog verder in het licht gebracht, en ten Toneele gevoert zouden mogen werden, alleen te mogen drukken, doen drukken, uitgeeven ende verkoopen, en bevonden dat de Jaaren, by 't voorz. Octroy of Privilegie genoemt, op den 22 May 1729. sionden te expireeren, en dewyle zy Supplianten ten meesten dienste van den Schouwburg, waar van hunne respectieve Godshuizen onder andere mede moeten worden gesustenteert, de voorgenoemde Werken, zo van Treurspellen, Blyspellen, Klugten, als anders, die reets gedrukt, en ten Toneele gevoert waren, of in toekomende gedrukt, en ten Toneele gevoert zoude mogen werden, gaerne alleen, gelyk voorheen, zouden blyven drukken, doen drukken, uitgeeven en verkopen, ten einde dezelve Werken, door het nadrukken van andere, haar luister, zo in taal, als in spelkonst, niet mogten komen te verliezen: en dewyle sulx haar Supplianten na de expiratie van 't bovengemelte Octroy, niet gepersmitteert was, zo keerden zy Supplianten haar tot Ons, reverentelyk verzokkende, dat Wy aan hun Supplianten in kwaliteyten voorz. geliefden te verleenen prolongatie van het voorz. Octroy of Privilegie, om de voorz. Werken, zoo van Treurspellen, Blyspellen, Klugten, als anders, reets gemaakt, en ten Toneele gevoert, of als nog in het licht te brengen, en ten Toneele te voeren, den tyd van Vyftien eerstkomende, en agtereenvolgende Jaaren, alleen te mogen drukken, en verkoopen, of te doen drukken, en verkopen, mer verbod aan alle andere op sekerre hooge Peene by Ons daar tegen te Statueeren, SOO IS 't, dat Wy, de Saake ende 't voorz. verzoek overgemerkt hebbende, ende geneegen weezende, ter heede van de Supplianten, uyt Onze regte wetenschap, Souveraine Magt ende Authoriteyt, deselve Supplianten geconsensjeert, geaccordeert, en geotroyeert hebben, consenteeeren, geaccordeeren en octroyeeren hen by dezen, dat Zy, gedurende den tyd

onzen

van Vyftien eerst agtereenvolgende Jaaren, de voorz. Werken, die ten dienften van het Toneel reets waren gedrukt, en van tyd tot tyd nog verder in het ligt gebracht, en ten Tonele gevoert zouden mogen werden, in dier voegen, als zulk by de Supplianten is verzogt, en hier vooren uytgedrukt staat, binnen den voorz. Onzen Landen alleen zullen mogen Drukken, doen Drukken uytgeven ende verkopen, verbiedende daaromme alle ende eenen ygelyken dezelve Werken, in 't geheel ofte ten deele te Drukken, naar te Drukken, te doen Naardrukken, te Verhandlen, of te Verkopen, ofte elders Naargedrukt binnen den selven Onzen Landen te brengen, uytte geven, of te Verhandelen en Verkopen, op Verbeurre van alle de nagedrukte, ingebragte, verhandelde of verkogte Exemplaren, ende een boete van drie duysend guldens daer en boven te verbeuren, te Applicceeren een derde part voor den Officier, die de Calange doen zal, een derde part voor den Armen derplaatzen daar het Casus voor vallen zal, en de het refterende derde part voor de Supplianten, ende dit elkens zo meenigmaal, als dezelve zullen werden agterhaalt, alles in dien verstande, dat Wy de Supplianten met dezen onzen Oefroye alleen willende gratificeeren tot verhoedinge van hunne schade door het Nadrukken van de voorz. Werken, daar door in geenigen deele verstaan, den innehouden van dien te autorifeeren, ofte te Advoueren, ende veel min dezelve onder onze protexje, ende bescherminge, eenig meerder Credit, aanzien ofte reputatie te geeven, nemaal de Supplianten in cas daar inne iets onbehoorlyks zoude influeren, alle het zelve tot hunne Lasten zullen gehouden wezen te verantwoorden, tot dien eynde wel expresselyk begerende, dat by aldien zy dezen onzen Oefroye voor dezelve Werken zullen willen stellen, daar van geene geabbrevieerde ofte gecontraheerde mentie zullen mogen maken, nemaal gehouden wezen, het zelve Oefroy in 't geheel, en zonder eenige ommiffie daar voor te drukken, of te doen drukken, ende dat zy gehouden zullen zyn, een Exemplaar van de voorz. Werken, op Groot Papier, gebonden en wel geconditioneert te brengen in de Bibliotheek van onze Univerfiteyt te Leyden, binnen den tyd van zes weeken, na dat zy Supplianten dezelve Werken zullen hebben beginnen uyt te geeven, op een boete van zes hondert guldens, na expiratie der voorz. zes Weeken, by de Supplianten te verbeuren ten behoeve van de Nederduytsche Armen van de plaats alwaar de Supplianten wonen; voorts op peene van met 'er daad verfteeken te zyn van het effect van dezen Oefroye. Dat ook de Supplianten, schoon by het ingaan van dit Oefroy een Exemplaar gelevert hebbende aan de voorz. Onse Bibliotheek, by zoo verre zy gedurende den tyd van dit Oefroy deselve Werken zouden willen herdrukken met eenige Obfervatien, Noten, Veranderingen, Correctien, Vermeerderingen of anders, hoe genaamt, of ook in een ander formaat, gehouden zullen zyn wederom een ander Exemplaar van dezelve Werken, geconditioneert als voren, te brengen in de voorz. Bibliotheek, binnen deselve tyd, en op de boete en penaliteyt, als voren. Ende ten eynde de Supplianten desen onsen Consente ende Oefroye mogen genieten als naar behooren, lasten wy allen ende een yegelyk, die t aangaan mag dat zy de Supplianten van den inhoud van dezen doen, laten, ende gedruygen, rustelyk, vriedelyk, ende volkomentlyk genieten ende gebruyken, cefseerande alle belet ter contrarie. Gegeven in den Hage, onder

onzen Grooten Zegele hier aan doen hangen op den zevenentwintigste
Mey, in 't jaar onzes Heere ende Zaligmakers dayfend zeven hondert
agtentwintig.

J. G. V. Boetzelaar,

Onder stond, ter Ordonnantie van de Staten,

was getekent

WILLEM BUYS.

Lager stond,

Aan de Supplianten zyn, nevens dit O&roy ter hand gestelt by Extract
Authenticq, haar Ed. Gr. Mog. Resolutien van den 28 Juny, 1715,
en 30 April, 1728. ten einde om zig daar na te reguleeren.

De REGENTEN van het WEES- en OUDE MAN-
NENHUIS hebben in hunne voorsz. qualiteit, het Recht
van deze Privilegie, alleen voor den tegenwoordigen
Druk, van DE AMERIKAAN, *Blyspel*, vergundaan
IZAACK DUIM.

In Amsteldam den 2den April, 1756.

VER-

VERTOONERS.

ORONTES, Vader van Flaminia.

FLAMINIA, Dochter }
VIOLETTE, Meid } van Orontes.

LELIO, Minnaar van Flaminia.

MARIO, Vriend, en Medeminnaar van Lelio.

FILIPYN, een Wilde van Canada, uit het Noord-
lyke Amerika.

JANO, vriend van Mario.

SCAPYN, Knecht van Lelio.

KRAMER.

ONDERSCHOUT, met drie Dienders,

Eenige bediendens van Mario, verbeeldende

HYMEN, en

CUPIDO; met hun Gevolg, Dansfers.

*Het Tooneel is in Marſſeille. Het Blyſpel begint
des Middaags, en eyndigt des Avonds.*

D E
A M E R I K A A N,
B L T S P E L.

E E R S T E B E D R Y F.

E E R S T E T O O N E E L.

L E L I O, S C A P Y N.

Salles vaardig?

S C A P Y N.

Ja, myn Heer, gy kunt vertrekken;

Wanneer gy wilt.

L E L I O.

'k Meen hier den tyd niet uit te rekken:

De afwezenheid verwekt me een smartelyke pyn.

'k Wil morgen vóór den dag nog uit Marseille zyn:

Want yder oogenblik, dat ik myne uitgeleezen

Flaminia nog misl', schynt my eene Eeuw te weezen!

'k Gaf my weêr met vermaak aan 't hevigste onweêr

Aan dollen stormen en orkanen, ja, hoe groot (bloot;

Dezelve ook waren; zo my die in minder stonden,

Tot myn genoeg, by myn schoone voeren konden.

S C A P Y N.

Ik stel de stormen en orkanen aan een zy;

Dewyl dat reistuig veel te lastig is voor my.

A

Ik

Ik heb het eens beproefd. Die storm-en onweêrvlaagen,
 Zyn steeds in staat om elk een schrik op 't lyf te jaagen!
 Wy hebben daar, myn Heer, een voorbeeld van gezien
 In onze Schipbreuk; des zou ik veel liever tien,
 Ja, twintigmaalen, zulk een ongemak vervloeken,
 Dan éénmaal bystand van de stormen te verzoeken,
 Waar door men t'elkens raakt op d'oever van den dood.
 En wil je een krachtiger beschryving van dien nood?
 Spreek uw' Amerikaan.

L E L I O.

't Is waar, die schein bezweeken:
 En hadden wy zo diep niet in 't gevaar gesteecken,
 'k Had moeten lagchen, toen hy my uit al zyn magt
 Verwenschte, om dat ik hem hadde in 't gevaar gebragt.

S C A P Y N.

Nochtans was hy daar na het minst van all' verleegen.
 Toen 't water de overhand had in het Schip gekreegen,
 Zag hy na floep noch boot, om zich te bergen; want
 Hy sprong in zee, en zwom gelyk-een Eend naar land,
 En schein het bulderen der golven niet te schroomen:
 Dus was hy 't lyfsgevaar ook 't eerst van all' ontkomen,
 En kreunde zich niet eens wien hy 'er in liet!

L E L I O.

Maar,

Waar hebt gy Filipyn gelaaten?

S C A P Y N.

Hier en daar,

Al snuffelende, loopt, en kykt hy wat in 't honderd,
 En staat op alles, dat hem voorkomt, zo verwonderd,
 Dat elk moet lagchen om zyne opgetogenheid.

L E L I O.

'k Geloof het wel, en 'k heb 't daar ook op toegeleid.
 Want, om 't vernigak dier vreugd tot heden uit te rekken,
 Hebbe ik aan al het volk verboden hem te ontdekken
 Wat onz' gewoontens zyn. De groote en schrandre geest,
 Die t'elkens uitblonk in zyn antwoord, was het meest

Die

B L Y S P E L.

Die my aanfpoorde, om dus, met zyne onweetenheden,
Hem hier te brengen in Europa; en de reden
Zyn deeze: ik wil in hem Natuur eens zien gesteld
Recht tegen over al de Wetten, Konsten, Geld,
En Weetenschappen die wy hier bezitten. 'k Reeken;
In die verscheidenheid zal iets bezonders steeken.

S C A P Y N.

Dat loof ik ook, myn Heer.

L E L I O.

Maar ga, het word uw tyd;

Ik heb nog iets te doen: maak dat gy vaardig zyt
Met al het nodige, en ook dat men niets op morgen
Vergeete.

S C A P Y N.

Goed, myn Heer. 'k Zal alles wel bezorgen!

T W E E D E T O O N E E L.

M A R I O , L E L I O *ter zyden in gedachten.*

Fortuin, hoe wankelbaar, schikt alles naar myn
wensch.

Dies acht ik my in 't kort een zeer gelukkig mensch:
En 'k zal nu ook geloof aan 't spreekwoord moeten
geeven,

Dat 's menschen huw'lyk in den hemel is beschreeven;
En zyn vervulling hier by ons op aarde heeft.

Flaminia, die 't al in schoon te boven streeft,
Was nauwlyks hier, of 'k wierd gedwongen haar te
minnen. (winnen,

'k Heb reeds haar 's Vaders woord. Wen ik haar hart kat
Is myn geluk voltooit, en ik verkryge alzo...

Maar zagt, wien zie ik daar? is 't niet Heer Lelio?

O ja, hy is 't. Myn vriend, 'k heb de eer van u te groeten!

L E L I O.

Ach! Mario, zyt gy 't? wat vreugde, u hier te ontmoeten.

M A R I O.

Ik ben verblyd, myn Heer, van u nog wel te zien:
Maar toch uw ongeluk is my zeer leed. Indien
Het dus geleegeen is, dat ik geloof moet geeven
Aan alles, dat men my uit Spanje heeft geschreeven,
Zo is die Schipbreuk u zeer schadelyk geweest?

L E L I O.

'k Was byna alles kwyt; doch heb gelukkig 't meest,
Dat reeds verlooren schein, nog wederom gekreegen:
En 't geen nog weg is, daar is weinig aan geleegeen.

M A R I O.

Het is my lief, nu ik het tegendeel weêr hoor.
Ik wensch 'er u geluk en voordeel mee. Maar door
Welk toeval zyt ge toch in deeze Stad gekomen?

L E L I O.

Ik hebbe al willens hier myn Reis op toe genomen;
Om zo veel te eerder een beminn'lyk voorwerp, dat
My naar Itaalje roept, te zien: haar Vader had
Ons Huw'lyk toegeftaan, vernoegd en wel te vreden;
Wy stonden op het punt van in den Echt te treden,
Toen ik genoodzaakt wierd naar Indiën te gaan,
Om daar eene Erffenis van veel waardy van daan
Te haalen, en wyl ik, daar komende, myn zaaken
Verëffend vond, liet ik weêr alles vaardig maaken
Tot myn te rug reis, en begaf my weder Scheep.
'k Leed Schipbreuk op een kust van Spanje! doch ik
greep

In 't nypen van dien noodweêr moed; ik deed myn beste
Om de overblyfzelen te bergen; en ten leste,
Na dat ik orde op 't een en 't ander had gesteld,
Heb ik my ingescheept naar deeze Stad, verzeld
Van een' Amerikaan, dien ik, om de aardigheden
En schranderheid, die hy liet blyken in zyn reden,
Bewoog, dat hy my volgde en zyn gewest verliet,
En in wiens byzyn ik zeer veel vermaak geniet'.

Nu

Nu wilde ik gaarne, indien my weêr en wind geleeken,
Van hier ten eersten naar Italië oversteeken.

M A R I O.

'k Ben opgetogen van verwondering! en bereid,
Om uw vertrouwenheid met myn vertrouwenheid
Te volgen. Weet, myn vriend, 'k sta ook op 't punt van
trouwen,
Met eene Juffer, die een pronkbeeld is der vrouwen.

L E L I O.

Wyl ik verzekert ben, dat gy een keur gedaan
Zult hebben, uwer waard, is daar geen twyffel aan.

M A R I O.

Zy is beminnyk, Ryk, vol deugde en goede Zeeden;

L E L I O.

Die schoone is waardig om te worden aangebeden.
Ze is hier geboortig, zo 'k niet anders denken kan?

M A R I O.

Neen, uit Italiën Zy is de Dochter van
Een' myner vrienden, die, niet lang geleên, om zaaken
Van aangelegenheid, zyn Reis heeft moeten maaken
Naar deeze Stad: en wyl hy zich by my bevindt,
Zag ik die schoone, en heb haar daadlyk teêr bemind.
Ik sprak haar 'Vader, die nog nauw myn' voorflag hoorden,
Of gaf my voort zyn stem. Zie daar in weinig woorden
Myn zaak.

L E L I O.

Ik wensch, dat zy veel jaaren met u leev',
En haar bekoorlykheid u steeds genoeg en geev'.

M A R I O.

Ik dank u. Doch ik hoop, gy zult u niet verschoonen,
Maar doen my de eer van myn Bruiloft by te woo-

L E L I O.

(nen?)

Ik zou me zelfs daar al genodigd hebben; maar
Gy mint, en by gevolg kent gy maar al te klaar
Die ongerustigheid der minnaars in hunn' zinnen,
Wanneer ze afwezig zyn van haar die zy beminnen?
't Verliefde hart verlangt; dierhalven zyt gegroet.

6 DE AMERIKAAN;
Ik heb noch iets waar op ik orde stellen moet,
Vermits ik morgen vroeg vertrek, 'k Heb al myn zaaken
Daar na gefchikt.

M A R I O.

Ik kan uwe yver juist niet wraaken,
Dewyl ik weet hoe een verliefde ziel verlangt,
Die niet kan rusten vóór zy haar begeerte ontfangt.

L E L I O.

Om de oude vriendschap weér op vasten grond te leggen,
Zal ik, eer ik vertrek, vaarwel u komen zeggen.

M A R I O.

Vaarwel dan.

L E L I O.

Laat ons gaan... maar daar is Filipyn.

DERDE TOONEEL.

L E L I O, F I L I P Y N.

F I L I P Y N.

NOoit zag ik zotter volk, als deeze Wilden zyn?
Hier 's allerhande foort. Daar zyn 'er veel, die draagen
De schoonste kleederen die ooit myne oogen zagen!
Daar zy zo trots op zyn, dat ik heur wel, indien
Ik zelf niet beeter wist, voor Goden aan zou zien.
Dic Hutten noemen zy Paleizen en Gebouwen.
Ze worden voortgesleept in zeker foort van Kouwen!
Weér and're laten zich bedienen pront en net.
Men geeftze spyze en drank; men leidze na het Bed';
Men haaldze 'er ook weér uit! na 't my heeft toegeschee-
nen,

Zou 'k zeggen, dat dit volk geen Armen had noch Bee-
Want waarom dient hier elk, als wy, zich-zelve niet? (nen!

L E L I O.

Hy maakt aanmerking op al 't geen' hy hoort en ziet.
Al wat hem voorkomt acht hy wonderlyke zaaken.

Ik

Ik moet my eens met zyn denkbeelden wat vermaa-
Ho! Filipyn, ik wensch u goeden dag. (ken.

F I L I P Y N.

Ach, vrind,

Zyt gy daar? 't is me lief dat ik u weder vind'.

L E L I O.

Wat dunkt u van dit Land? vind gy niet alles aardig?
Bekoorlyk? en is 't niet wel dubbeld pryzens waardig?

F I L I P Y N.

Neen, 't is in 't allerminst geen pryzens waardig. Want,
Dit Vrankryk schynt een slecht en een bedurven Land
Te weezen; daarom laat ons, zonder tydverliezen,
Maar weêr vertrekken, vrind, en pakken onze biezen.

L E L I O.

Waarom?

F I L I P Y N.

Om dat men hier een soort van Wilden ziet,
Dat fors en onbeschaamd een minder soort gebiede,
En zich daar ook van laat bedienen: en die and'ren,
Schoon meerder in getal, zyn bloodaarts met malkan-
d'ren.

Kortom, ik zie hier veel dat my mismoedig maakt.

L E L I O.

Gy zult noch pryzen 't geen gy nu onweetend laakt.
Hier zyn geen Bloodaarts, maar veel dappre en schran-
F I L I P Y N. (dre gessten.

Ei wat, je lykt hier maar een party lompe beesten!

L E L I O

Gy eert ons al te veel! maar denk, dat ge in dees tyd
Niet meer by Wilden, maar beschaafde volkren zyt,

F I L I P Y N.

Beschaafde volkren! wat wil zulks te kennen geeven?
Wat zyn 't?

L E L I O.

't Zyn volkeren, die onder Wetten leeven.

F I L I P Y N.

Hoe onder Wetten? zeg eens, wat voor Wilden zyn

A 4

Die

Die Wetten toch?

L E L I O.

Het zyn geen Wilden, Filipyn.

Het is een orde die gehaald is uit de Reeden,
En maakt, dat we onzen plicht dus niet te buiten treden,
Zo dat wy daar door wys en eerlyk worden: want,
De Wetten brengen veel verlichting aan 't verstand.

F I L I P Y N.

Ja, zeker, zegje dat? zo kan ik duid'lyk hooren,
Dat jylui van Natuur word stapel gek gebooren;
Daar schellemachtig by van inborst!

L E L I O.

Maar waarom?

F I L I P Y N.

Om dat je 't zelve zegt; en wil je 't weeten? kom,
Ik zal jouw stelling met jouw eigen zeggen dooden.
Hoor toe, indien jelui hier Wetten hebt van nooden
Om wys te zyn, zo is 't een teeken, dat je van
Natuur maar gekken zyt? zo 'k recht begrypen kan.

L E L I O.

Gy hebt dus verr' gelyk, 'k wil dat niet tegenspreken.
Wy worden ook, zo wel als andren, met gebreken
Gebooren, maar die zyn ook weêr gedaan, wanneer
De Reeden, ondersteund door eene Opvoeding, weêr
Die kwaal verbeeteren.

F I L I P Y N

Bezit jelui ook Reeden?

L E L I O.

Wel zonder twyfel. Hoe?

F I L I P Y N.

Ei wil my eens ontleeden,

Hoe zy 'er uit zien?

L E L I O.

Maar, by wat gelykenis?

F I L I P Y N.

By die, wat de eigenschap van joului Reeden is.

L E L I O.

't Is een Natuurlyk licht, het welk ons komt te stade
In alle zaaken, en dat ons het goede en 't kwaade
Doet kennen, daar by leert, hoe dat wy met fatsoen
Het kwaade myden, en het goede moeten doen.

F I L I P Y N.

Hoe! joului Reeden zyn dan net als onze Reeden?

L E L I O.

Zo is 't, dat hebt gy wel begreepen: want de Zeeden
Zyn wel verscheiden, maar de Reeden zelf zyn door
De heele waereld één.

F I L I P Y N.

Dat komt my kluchtig voor.

Bezit je Reeden, vrind, wat doe je dan met Wetten?
Want immers zegje: dat de Reeden ons beletten
Het kwaad doen, en ons zelf aanspooren tot het goed:
Is dit nog niet genoeg, voor die zulks weet en doet?

L E L I O.

't Verstand is u te klein, en hoe gy 't ook moogt slypen,
Gy kunt de nuttigheid der Wetten niet begrypen:
Zy maaken, dat men met zyn' evennaasten leeft
Als Broeders, en daar by d'Opvoeding die m' ons geeft,
Maakt ons beminn'lyk: ik zal maar eens onderstellen,
Als we iemand een present aanbieden, zo verzellen
Wy 't zelve met een soort van Complimenten; met
Beleefdheid; 't welk de zaak vry meer waardye aanzet.

F I L I P Y N.

Dat moet al koddig zyn, beleefdheid en presenten.
Ei maak me, zo je wilt, ook eens wat Complimenten,
Opdat ik weet' hoe zy 'er uit zien?

L E L I O.

Onderstel

Eens, dat ik u verzocht ten Eeten.

F I L I P Y N.

't Is heel wel.

L E L I O.

In plaats dat ik u dan zou zeggen, of doen weeten,

A 5

Ho!

Ho! Filipyn, gy moet van Avond met my Eeten;
 Zou 'k zeggen, na 'k u had op deeze wys begroet:
 Vriend, Filipyn, 'k verzoek dat gy my de eere aandoet,
 Van deezen Avond, om by my te komen spyzen?
 'k Hoop, dat gy dit gering verzoek niet af zult wyzen,
 Schoon.....

FILIPYN, *Lagbende.*

Ik moet lagchen, hoe 'k me zelven ook bedwing!
 Wat is een Compliment een duivels aardig ding?

LELIO, *makende nog eenige Complimenten.*

Schoon ik u juist niet kan naar uw verdienste onthaalen..

FILIPYN.

Foei! weg, dat Compliment verveelt me.

LELIO.

Ik heb veel maalen

Gewenscht, u beeter te trakteenen, maar....

FILIPYN.

Wel aan,

Doe dat maar, en laat al die andre praatjes staan.

LELIO.

Maar dit belet my niet dat ik u zal trakteenen;
 't Geschiedt alleen om u een Compliment te leeren.
 Want...

FILIPYN

Nou, dan sta ik ook dit Compliment je toe,
 Indien 't je niet belet my wel te onthaalen; doe
 Dan maar gelyk je zegt. Hoewel, myn vriend, ik kan je
 Verklaaren, 'k had zo lief, dat jy me zonder franje
 Maar had gezeid, dat jy my wel trakteenen wilt:
 All' de andre omstandigheên acht ik maar tyd verspilt.

LELIO.

Dit voordeel is nog wel 't geringste, 't geen wy van de
 Opvoeding door den tyd genieten hier te Lande.

FILIPYN.

't Is waarlyk klein genoeg.

LELIO.

Een goede Opvoeding is
 Den

Den mensch noodzaakelyk; want zyn gesteltenis
Geniet daar van een vrucht, die nimmer kan verveelen.

F I L I P Y N.

En wat toch?

L E L I O.

Zy maakt ons voor eerst in alle deelen,
Liefdadig en beleeft.

F I L I P Y N.

Nou, dat is noch niet vreemt.

L E L I O.

En dat men deel ook in een's anders smerten neemt.

F I L I P Y N.

Zo, zo!

L E L I O.

Zy maakt dat wy behoefte haar verschaffen.

F I L I P Y N.

Eilieve!

L E L I O.

Zy leert ons de schuldigen te straffen,
En weêr de onnooslen te beschermen.

F I L I P Y N.

Dat gaat an,

L E L I O.

Door haar is 't, dat men ook hier alles krygen kan,
Zelf aan zyn deur, al wat men nodig hebbe, en zonder
Dat wy verplicht zyn tot de moeite, van het onder
Den een' of d'anderen te loopen zoeken, neen:
Het word by ons gebragt. Wy hebben slechts alleen
Te kommandeeren, en voort zyn'er honderd menschen,
Die alles brengen wat wy zouden kunnen wenschen.

F I L I P Y N.

Wat zegje! word jou hier gebragt al 't geen je vraagt?
En neem je zo van elk, al wat je maar behaagt?
En doen ze dat om jou de moeiten uit te winnen,
Van 't zelf te zoeken?

L E L I O.

Ja.

DE AMERIKAAN;
FILIPYN.

Dan ben ik in myn zinnen
Niet meer verwonderd, dat je hier zo lekker Eet,
Zo 't hier dus toegaat: en ik merk nu ook compleet
Dat jylui in de grond niet deugt, maar dat de Wetten
Door die verbetering, jou meer geluk byzetten,
Dan wy verkrygen van Natuur? dierhalven ben
Ik jou verplicht dat jy me hier gebracht hebt; en,
'k Zal 't ook ten allen tyd met dankbaarheid beloonen
Des hoop ik dat je dees myn domheid zult verschoonen
Want jy ziet zelf, dat ik niet uiterlyk zo ras
Bespeuren kon, dat hier het Volk zo eerlyk was?

L E L I O.

Zo is 't. Maar ik heb nu geen tyd meer. 'k Moet vertrek
En zal u wel hier na het overige ontdekken. (ken

F I L I P Y N.

't Is wel.

VIERDE TOONEEL.

F I L I P Y N.

Dit Land is al heel kluchtig in myn zin.
Wie droeskop kon zich ooit bedenken, dat 'er in
De waereld ook een soort van menschen was, dat orden
Of Wetten nodig had, om goed of vroom te worden

VYFDE TOONEEL.

ORONTES, FLAMINIA, VIOLETTE,
FILIPYN, *wandelende gints en weer over*
't Tooneel, zonder iemand te zien.

W At dunkt u, Dochter, van dees Landaart?

F L A M I N I A.

'k Vind dit Lan

Vermaaklyk, Vader.

O R O N T E S.

'k Wil dat wel gelooven, want,

Dit Vrankryk is voorzien van heerlyker Landsdouwen,
Dan ons Italiën. Maar zou 't u niet berouwen,
Zo gy hier blyven moest?

F L A M I N I A.

O neen, 'k zou met plezier

Hier blyven.

O R O N T E S.

Dat komt wel. Weet dan, dat ik u hier

Ook al verloofd hebbe, aan een' van myn beste vrienden;
Ik meen Heer Mario, daar wy ons t'huis bevinden.

F L A M I N I A.

O Hemel! wat ik hoor. En Lelio?...

O R O N T E S.

Dien moet

Gy nu vergeeten: want, dewyl hy al zyn goed,
Dat hy voorheen bezat, door Schipbreuk heeft verlooren,
Zo laat zyn staat u niet meer toe naar hem te hooren;
Noch hem niet meer naar u.

F L A M I N I A.

Wat raakt zyn staat my? hy

Bemint my, en blyft steeds beminnelyk voor my.
Al heeft het los geval hem nu op 't onvoorzienste
Van goederen beroofd, hy houd toch zyn verdienste.

O R O N T E S.

Verdiensten hebben uit, by die zyn goed verliest.

F L A M I N I A.

Wel voor een ziel die om 't genot van 't goed verkiest,
Maar niet voor my, ô neen: indien zyne ongelukken
Toch waar zyn, zal ik hem uit all' zyn rampen rukken,
Om hem te koestren, en door Liefde weêr voldoen,
Al 't geen de Stormen hem ontnamen door haar woên.

O R O N T E S.

(den;

Raadpleegt niet met uw hart, maar voeg u naar de Rec-
En oordeel zelf dan eens, of uw genegtheden

Voor

Voor hem, niet frydig met de Reeden zyn?

FLAMINIA.

O neen.

Myn hart komt daar in met de Reeden overëen.

FILIPYN, *tot deze tyd gewandeld hebbende,*
loopt eindelyk Orontes tegen 't lyf

Ho! ho! wat kluchtig dier? nooit zag ik zyns gelyken.

Belachelyk postuur! laat ik jou eens bekyken.

Jouw weêrgâ is by ons nog niet te zien geweest.

ORONTES.

Wat is dat voor een gek?

FILIPYN, *tegen Flaminia.*

Ei zeg, hoe hiet dat Beest?

FLAMINIA.

Gy zyt wel onbeschaamd! het is een man van achtung;

Die u wel, eêr gy zelf zoudt hebben die verwagting,

De rugge eens sineeren zou.

FILIPYN.

Hy, hy een man? ha, ha!

Zeg my eens, Sikkebaard, waar drommel lykje na?

Ik wil wel zweeren dat ik nimmer beest of menschen,

Van die gedaante zag: zo dat ik wel zou wenschen

Eens onderricht te zyn, uit welk geslacht, of aart,

Dat jy gesprooten bent?

ORONTES.

Gy word van Sikkebaard,

Schavuit! indien gy hier slechts komt om ons te plaagen;

Wel ligt een hagelbui van trouwe Rottinglagen

Op uwe huid gewaar! wat of dien Ezel schort?

FILIPYN.

Wat mislyk volk is dit? dat ov'ral kwaad om word!

Ik noem je Sikkebaard, myn goeje man, om datje

Zo'n aardig maakfel van een spitse baard hebt, vatje?

VIOLETTE, *tegen Orontes, die Filipyn*

dreigt te slaan.

Ei sta hem niet, myn Heer. Gy hoort wel, naar ik gis!

Aan al zyn reden dat hy heel onnozel is?

FR

F I L I P Y N.

Dat meisje zou men nog goedaardig mogen heeten!
Maar mogelyk zal zy de Wetten beeter weeten,
Dan zy lui?

F L A M I N I A.

De arme man, zyn harsfens zyn gekrenkt.

F I L I P Y N.

Dat liegje!

V I O L E T T E.

Dat 's beleeft!

F I L I P Y N.

Zo vaak als jy zulks denkt.

Ik ben een wys man: 't is wel waar onweetend ben ik;
Een Ezel, en een Beest; een Wilde, dat beken ik,
Die na geen Lesfen of geen Wetten leeven kan:
Maar anders buiten dat, een braaf, een eerlyk man,
Die vol van geest is en verdienste!

O R O N T E S.

Dat 's wat wonders!

Hy 's gek en wys gelyk.

F L A M I N I A.

't Schynt dat ik iets byzonders
In hem bespeuren kan. Hoor hier, myn vrind, waar zyt
Gy toch van daan?

F I L I P Y N.

Ik? uit een Bosch, zeer groot en wyt;
Waar in veel boomen zyn die schoon en lieflyk bloeijen:
Maar, daar niet anders dan wat weetenieten groeijen,
Als ik ben, die zich op de Wetten niet verstaan;
Doch goed zyn van Natuur, daar twyflen wy niet aan.
Wy hoeven nimmer ons aan Lesfen te gewinnen,
Om naar te leeven, of om onzen plicht te kennen.
Ho! ho! geloof vry, schoon ik maar onnozel ben,
Dat ons de Reeden al genoeg zyn.

F L A M I N I A.

Ik beken,

Dat zulks wel veel is. Maar, hoe zyt gy hier gekomen?

Ex.

FILIPYN.

(men;

Wel met een groot Canô, gevoerd door wind en stroom-
En die zo lang was als de duivel! 't was een schrik.

Daar waren in, laat zien, de Kapitein en ik:

Met nog drie soorten van een ander volk.... ze laaten
Zich noemen, Officiers, Matrozen, en Soldaten.

FLAMINIA, *tegen Orontes.*

Ach, zyne eenvoudigheid is ongemeen! het blykt,
Dat hy wel schrander is, schoon hy onnozel lykt?

Maar na zyn zeggen is 't een Wilde, die eerst heeden
Is hier gekomen, en niets weet van onze Zeeden.

FILIPYN.

Och neen, geen enkel woord: dan dit alleen in 't kort,

Dat jylui schelmen zyt, en gek gebooren word;

Maar, dat de Wetten jou weêr wys en eerlyk maaken.

Zo zeid de Kapitein, en hy verstaat die zaaken;

Hy weet de Wetten; weet jy ze ook wel?

FLAMINIA.

Ja, gewis.

FILIPYN.

Dan benje ook van dat soort van meisjes, naar ik gis,
Die allen menschen, die zy zien voorby pasceeren,
Aanbieden, 't geen zy om 't vermaak van haar begeeren?

FLAMINIA.

Gy eert my al te veel.

FILIPYN, *wyzende op Violette.*

Dat meisje zal 't misfschien

Wel beeter weeten?

FLAMINIA.

Waar by meent gy zulks te zien?

FILIPYN.

Om dat haar goedheid uit haare oogen is te leezen.

Ook dunkt me, zy is mooi! zeg, zou 't wel mooglyk

Dat zy my lief had? (weezen)

FLAMINIA.

Ja, 't kon wel gebeuren, vrind,

Dat ze u beminde, zo ze u slechts beminn'lyk vind.

F r

F I L I P Y N.

„Zy ziet 'er smaaklyk uit!

Tegen Violette.

Je bent beminnens waardig!

Ik zag nooit meisje dat zo vrind'lyk was en aardig.

V I O L E T T E.

Gy zyt verplichtende, myn Heer

F I L I P Y N.

Hoe kan dat zyn?

'k Hiet immers geen men Heer, myn naam is Filipyn.

V I O L E T T E.

Hoe? Filipyn. Die naam is mooi!

F I L I P Y N.

Ja wel ter degen.

Maar jy hebt zeeker ook geen slechte naam gekreegen.

Zeg, is die wel zo mooi als jy?

V I O L E T T E.

Dat weet ik niet.

Doch wat myn' naam aangaat, die 's Violette.

F I L I P Y N.

Ei, hiet

Je Violette? dat 's bekoorlyk om te noemen!

Je bent zo blozend of je van 't gellacht der bloemen

Afkomstig waart?

F L A M I N I A, *tegen Orontes.*

Ei hoor, dat brengt hy geestig voort,

Uit zyne eenvoudigheid.

O R O N T E S.

Ik heb wel meer gehoord,

Wanneer de Wilden iets uitdrukken, tot een teeken

Van liefde, dat ze op een verbloemde wyz' dan spreken.

F L A M I N I A.

Ik Vind hem wel gemaakt.

F I L I P Y N, *tegen Violette.*

Let wel. Dat meisje vindt

My mooi, dunkt jou dat ook?

B

V I O

Maar, bemint

Gy my dan ook? want elk behoorde te beminnen,
Al wat hy mooi bevind.

VIOLETTE.

Al zagjes, en met zinnen;

Want dat kan hier te Land' zo ichtelyk niet geschiên.
Daar hoort al meer toe, vrind.

FILIPYN.

„Pas op, je zult het zien;

„Daar onder zal een draai weer loopen van de Wetten;

„Die ik my niet versta. Myn liefste Violette!

Het spyt me zeker dat ik zo onnozel ben.

Ik weet niet anders dan maar slechts beminnen; en

Zo daar nog meer aan hoort, zo wil het my toch leeren?

Ik zal het doen.

VIOLETTE.

Hy, die by Vrysters wil verkeerén;

Moet zoete praatjes voor haar praaten; nevens die,

Veel fraaije zaaken, met zo wat Galanterie

Verhaalen, en haar met Liefkozingen vermaaken.

FILIPYN.

Ik weet niet eenen brus van al die fraaije zaaken

Te zeggen, meisje lief: maar hoor eens, wat aangaat

Liefkozingen, weet ik heel wel te doen, dies laat

Ons met Liefkozingen het eerste maar beginnen?

VIOLETTE.

In tegendeel men moet, om 't Vrysters hart te winnen,

Eerst met Galanterie beginnen; om daar door

Verlof te krygen tot Liefkozingen.

FILIPYN.

Maar hoor:

Al die galanterie, en praatjes, zoete Meisje,

Heb ik nog nooit geleerd. Ei zeg me dan een reisje,

Hoe dat ik zeggen moet?

V I O

B L Y S P E E L

V I O L E T T E.

Neen, dat moet ik niet doen,

F I L I P Y N.

Hoe droeskop zal ik het dan stellen met fatsoen!

F L A M I N I A.

Hy is in 't naauw. Wel aan, ik zal u onderwyzen!
Het is de schoonheid van zyn Minnares te pryzen;
Dezelve fierlyk vergelykende by 't geen
Men 't allerschoonste vind; haar onder andren een
Verklaaring doen, zo van de oprechtheid uwer liefde;
Als haar bekoorlykheid, die u het hart doorgriefde,

F I L I P Y N

Wat droes, dan praatn wy die praatjes altemaal
In onze Boschen ook. Ja wel, de duivel haal
Myn botheid!

Tegen Violette.

Luister eens. Ik zal jou, kan dat baaten,

De zoetste praatjes van de waereld voor gaan praatn.
Ey luister maar.

V I O L E T T E.

Wel nu?

F I L I P Y N, *met een' Verbewentheid.*

Schoon lief, om wie ik kwyn!

Uw schoonheid overtreft een dag met zonneshyn!
Zo dat noch Zon noch Maan kan by uwe oogen haalen;
Uw Neus word als een Berg verlicht door haare stralen;
Uw Aangezicht is als een schoone vlakke, daar
Men allerhande soort' van Bloemen word gewaar!
Wel nou, is dat niet fraai?

V I O L E T T E.

Gansch niet. Ik was afschuwlyk!

Als ik 'er uit zag als gy zegt. Foei, dat was gruwlyk,
Een oog gelyk de Zon, en 't ander als de Maan;
Een neusjen als een Berg. Dat zou my heerlyk staan!

F I L I P Y N.

Is 't dan niet fraai?

DE AMERIKANEN;

VIOLETTE

Wel neen. 't is geen manier van zeggen.

FILIPYN.

Ja wel, dan weet ik het niet beeter uit te leggen.
Maar hoor, 'k zal dit hier na wel leeren. Laat ons thans
Malkaër beminnen, en maar op zyn Wildemans?

FLAMINIA.

Ja, Violette, gy moet u nu vergenocgen,
En wat naar Filipyns-manier in 't Vryen voegen,
Tot dat hy de uwe weet.

FILIPYN.

Dat 's zeker. De onze leert
Men uit zyn-zelfen. Hoor: in ons Land presenteert
Men maar een Zwavelstok aan 't Meisje, zonder spreken;
En als 't gebeurt dat zy die uitblaast, is 't een teeken
Dat zy ons haare gunst wil toestaan; doetze 't niet,
Zo moet men wederom vertrekken met verdriet
Dat 's een behand'ling die my beeter staat ter hande,
En die ook beeter is dan deeze hier te Lande;
Want zy verkort al die onnutte praatjes.

(Hy steekt een Zwavelstok aan.)

ORONTES, tegen Flaminia.

Wel,

Wat dunkt u, Dochter, van die overwinning?

FLAMINIA.

'k Stel,

Schoon zy gemeen is, dat zy beeter is te noemen,
Dan die, waar op zich vaak veel Juffers hier beroemen.

FILIPYN, met een brandende Zwavelstok.

Zie daar een plechtigheid, die, zonder Compliment,
Vry beeter is, dan die hier immer was bekend.

*Hy houdt Violette den brandende Zwavelstok voor
de Neus, dien ze uit blaast.*

VIOLETTE.

Foei! weg, dien stank.

FILIPYN.

Wat vreugd! nou jy me komt te kiezen.

Wel

Wel aan, myn Schoone, kom, laat ons geen tyd verliezen!
Hy neemt Violette, en witze binnen dragen.

V I O L E T T E.

Help, help, myn Heer, och help!

O R O N T E S.

Wel hoe! wat zal dit zyn?

Laat los; gy moet dat zo niet aangaan, Filipyn.

Men mag hier met geweld geen Meisje.....

F I L I P Y N.

O hoofd der dwaazen!

'k Doe geen geweld, zy heeft myn' zwavel uitgeblazen:

Dit 's wel een teeken dat ze 't hebben wil.

O R O N T E S.

Ja maar,

Gy hoort wel dat ze schreeuwt?

F I L I P Y N.

Wel dat doen ze allegaër.

F L A M I N I A.

Men gaat 'er hier by ons zo schielyk niet meê heene.

F I L I P Y N

Wel wat raakt my dat? wy zyn flusjes, zo ik meene,

Gekomen overëen, dat wy thalkand'ren thans

Beminnen zouden, en maar op zyn Wildemans?

F L A M I N I A.

Maar met de zwavelstok juist niet; dit zou na deezen

Altoos voor Violette een groote schandê weezen.

F I L I P Y N.

Hoe praatje dus? mag zy niet doen al watze wil,

Indien 'er niemand schaê by lyd?

F L A M I N I A

Neen, holla stil.

Dat is verboden.

F I L I P Y N.

Och, wat misfelyker menschen!

Die een vermaak verbiên, daar yder om moet wenschen.

F L A M I N I A.

Hoor, ik beloove u haar, zo gy u zeedig toont.

B 3

Ziet

Ziet gy dat huis wel?

FILIPYN.

Ja.

FLAMINIA.

Weet dan, dat zy daar woont.

En zo gy daar fomwyle eens komt, durf ik me vlyen,
Dat gy wel in het kort zult anders leeren vryen.

FILIPYN.

Kom aan?

FLAMINIA.

Neen, nu nog niet; maar op een ander tyd.

FILIPYN.

Waarom niet voort?

FLAMINIA.

Om dat gy al te haastig zyt,

En Violette heeft noch iets te doen, daar boven.

FILIPYN.

Wel ik heb niemendal te doen.

FLAMINIA.

Ik wil 't gelooven.

Doch zy in tegendeel. En gy behoorde meer

Toegeevenheid voor haar te hebben.

FILIPYN.

Nou al weër

Toegeevenheid?

FLAMINIA.

O ja. Daar moet gy roem in scheppen.

FILIPYN.

Nou gaat dan rasjes heen. Maar wiltje toch wat reppen,
Ik val wat schielyk?

VIOLETTE.

Ja. Vaar wel dan, Filipyn.

FILIPYN.

Dag, Violetje. Maak wat ras weër hier te zyn.

ZESDE TOONEEL.

F I L I P Y N , K R A M E R .

W I E koopt'er wat? . . . myn Heer, heb jy ook iets van
'k Heb allerhande goed, van de oude en nieuwe mode.

F I L I P Y N .

Hé! watte?

K R A M E R .

Ik vraag, of jy ook ietwes hebt van doen?

Bezie myn goed, myn Heer, 'k heb allerlei fatsoen.

F I L I P Y N .

En waarom laatje my dat zien?

K R A M E R .

Om eens te vraagen,

Of jou myn goed behaagt?

F I L I P Y N .

En zo 't me kost behaagen,

Zou jy me van dat goed dan geeven?

K R A M E R .

Ja, myn Heer,

Met veel plezier.

F I L I P Y N .

Ja wel, de Kapitein, ik zweer,

Heeft groot gelyk! maar zeg, loop jy deur alle hoeken,

En plaatsfen van de Stad, om mentichen op te zoeken,

Die deeze dingen van je neemen willen?

K R A M E R .

Ja,

Myn Heer, dat moet ik doen.

F I L I P Y N .

Is 't moogelyk? ik sta

Daar van verwonderd. O! hoe heerlyk zyn de Wetten.

Laat ik eens kyken.

Filipyn zoekt alles met veel aardigheid door.

B 4

K R A -

DE AMERIKAAN;

K R A M E R.

Heb je ook zin in die Portretten?

FILIPY N, *krygende een Portretje van een
Vrouwspersoon in handen, meent dat het
een levendig Meisje is.*

Wat 's dit? een meisje! kyk, de droes wat is ze klyn?

K R A M E R.

Ze is fraai, niet waar?

F I L I P Y N, *zoend en streeld het Portretje.*

Gewis. Hoe kan het mooglyk zyn?

Ik heb ze lief. Myn zoete en allerlieffte meisje!

Wat ziet ze 'er aardig uit? maar zeg me toch een reisje,
Hoe drommel heb je haar daar in gekreegen?

K R A M E R.

Ey,

Myn Heer, je fopt me wat.

F I L I P Y N.

'k Doe niet, geloof me vry.

Want kyk, hoe ik hier ook myn harsfens op mag slypen,
En hoe ik my bedenke, ik kan dit niet begrypen:

Hoe kom je lui toch aan die kleine meisjes hier?

Zeg, maakt men ze ook zo als de groote, op 'die manier?

K R A M E R, *latende hem een bosje Penfeelen zien.*

Daar maakt men haar lui meê.

F I L I P Y N.

Hoe noemje dat?

K R A M E R.

Penceelen.

F I L I P Y N. (len!

Een kluchtig werktuig om het menschdom voort te tee-

'k Ben hier waarachtig in een aardig Land geraakt.

Maar, zeg me eens: ben jy met Penceelen ook gemaakt?

K R A M E R.

'k Geloof, myn Heer, dat jy in 't foppen schept behaagen.

Ben jy 'er meê gemaakt?

F I L I P Y N.

Maar dat is nou geen vraagen.

Want

Want ik ben uit een Land van daan, daar we inderdaat,
Dom, en onweetend zyn tot in den hoogften graad;
Ja zo onnozel, vrind, ik wil het niet verzaaken,
Dat, zonder vrouwlui, wy geen kinders kunnen maaken.

K R A M E R.

Ja zeker, dat is al een groote onweetenheid!

F I L I P Y N.

Ik ben een schelm, zo 'k iets begryp van 't geen hy zeid.

K R A M E R.

Nou kom, myn Heer, en neem het geene u kan gevallen?

F I L I P Y N.

't Gevalt my altemaal.

K R A M E R.

Dat lyk me 't best van allen.

Neem dan maar alles?

F I L I P Y N.

Wel, dan houw je niemendal.

K R A M E R.

Weet dat een Koopman daar altoos naar wenschen zal.

F I L I P Y N.

Zo hietje Koopman?

K R A M E R.

Ja.

F I L I P Y N.

Ik zal jou steets zo noemen.

Jy bent een eerlyk man, die waardig is te roemen
Geef op maar. Dat is eerst een goedheid! ik beken 't.

O Kapitein, die my hebt hier gebracht, je bent

Beminn'lyk! 'k wil altyd met zulke lui wel leeven.

K R A M E R.

Daar hebje 't alles. Wat zel jy me 'er nou voor geeven?

F I L I P Y N.

Och, ik heb niemendal: en 't spytme, want ik ben
Goedaardig van Natuur, schoon in geen Wetten ken.

K R A M E R.

'k Vind daar myn Rekening niet by! dit lykwt wel scheeren?

Vyf honderd guldens moet ik hebben.

FILIPY N.

'k Wil wel zweeren,

Dat ik 'er geen' van heb. Ik ken geen guldens.

KRAMER.

Kom,

Leg niet te talmen, of geef my myn goed weêrom?

FILIPY N.

Ho! ho! nou hoore ik wel, je zoekt me wat te plaagen?

KRAMER.

Neen, neen. Geef op maar. Of ik zal 'er over klaagen.

FILIPY N.

Aan wie?

KRAMER.

Wel, aan de Schout. Die zou je niet gering
Onthaalen.

FILIPY N.

Maar een Schout, wat is dat voor een ding?

KRAMER.

Dat is een eerlyk man. Hy maintineert de Wetten;
En hy doet hangen al die zich daar teegen zetten.

FILIPY N.

Zo dat hy jou, indien je teegens Wetten deed,
Doen hangen zou?

KRAMER.

Gewis.

FILIPY N.

't Was net aan jou besteed.

Ook zou hy wel doen: want ik merk, dat hier de men-
schen

Niet goed zyn van 'er zelf, men dwingt ze.

KRAMER.

Ik zou wel wenschen,

Dat jy het talmen liet... kom, kom, betaalme voort;
Of geef me 't goed weêrom.

FILIPY N.

F I L I P Y N.

Och, vrind, 'k versta geen woord,
Van alles datje zegt. Geef guldens; en betaalme;
Wat ram'lery is dat? zie daar, de drommel haaltme,
Zo 'k weet wat of je meent.

K R A M E R.

Ik lach eens met die praat.

Je kunt me wel verstaan.

F I L I P Y N.

Maar waarom word je kwaad,

Zeg, Koopman? benje niet uit vriendschap hier geko-

men,

En heb ik al jouw goed uit vriendschap niet genomen,

En zulks alleenig maar om jou plezier te doen?

Des stryd je kwaadheid nou gansch teegen het fatzoen.

K R A M E R.

O! jy bent maar een Schelm. Doch ik zal jou wel
dwingen

Myn goed te geeven, of eens anders leeren zingen.

F I L I P Y N.

En ik verzeker jou, ga jy hier niet van daan,

Dat ik je dood sla!

K R A M E R.

Jy, wou jy dat doen? my slaan?

Hou Dieven! zou my zulks dan voor betaaling strekken?

*De Kramer krygt Filipyn by de kop,
doch word braaf afgeslagen.*

Help! help! och arme.

F I L I P Y N.

Ik zal dien schelm zyn hair' uittrekken!

K R A M E R, *vluchtende laat zyn pruik in de loop.*

Ik ben bedurven! och!

DE AMERIKAAN;
ZEVENDE TOONEEL.

FILIPYN, met de pruik van de Kramer in de hand.

O feldrement! wat 's dit?
't Is geen natuurlyk hair, dat hier het volk bezit.
Nou wordé ik eerst benaauwd! och, dit zyn klaare blyken,
Dat hier de menschen zo niet zyn als die wel lyken.
't Is alles maar geleend wat zy bezitten! want
Nou merk ik, dat de Deugd, Goedaardigheid, Verstand,
Ja, tot het hair incluis, maar schyn is! 'k mag wel beeven,
Indien ik langer moet met zulke beesten leeven.
'k Zal naar de Kapitein gaan zoeken, ô verbruid!
En vraagen hem wat of dit alles toch beduid.

Einde van het eerste Bedryf.

T W E E D E B E D R Y F.

E E R S T E T O O N E E L.

F I L I P Y N.

I K vind geen Kapitein, al zoek ik noch zo vaardig,
Hy mocht wel zeggen: 't volk is hier te Land' goedaar-
Daar 't zo kwaadaardig als de duivel is! zou myn (dig,
Onweetenheid daar van de schuld wel kunnen zyn?

T W E E D E T O O N E E L.

F I L I P Y N, S C H O U T, 3 D I E N D E R S.

S C H O U T, *tegen de Dienders.*

^k Z Ie gints een kaerel, en die schynt van verr'te lyken,
Na die ons is beduit?

D I E N D E R.

Myn Heer, laat ons eens kyken?

S C H O U T, *tegen Filipyn.*

Ho! goeden dag, myn vrind.

F I L I P Y N, *loopt rondtom de Schout en Dienders
heen, en bezietze van vooren en van agteren.*

Ik wensch je goeden dag.

,,t Zyn slechter Wilden als ik van myn leeven zag!

S C H O U T.

Hebt gy hier onlangs niet een man voorby zien stappen?

Een Kramer, die voorzien was met veel Koopmanschap-
F I L I A Y N. (pen?Die Koopmanschappen, en wat vodden by zich had,
Om and're menschen van den huig te lichten?

S C H O U T.

Dat

Zou kunnen weezen.

F I L I P Y N.

Had hy geen geleende hairen?

S C H O U T

Ja.

FILIPYN.

Wil dan maar de moeite, om hem te zoeken, spaaren;
Ik heb hem wel gezien. En zo je my gelooft,
Die vagebont heeft my een slechte kool gestoofd!
Maar, 'k heb hem die betaald. Want zie, ik mag niet lyën,
Dat me iemand komt aanboord met zyn bedriegeryën.
't Is myn gewoonte, die my fopt word ook betaald.

SCHOUT.

Gy hebt gelyk. Maar hoor, wat hy ons heeft verhaald.
Hy is niet lang geleën, daar gints by ons gekomen,
En zei, dat gy hem hebt zyn goed'ren afgenomen,
Maar niet betaalen wilt?

FILIPYN.

Heeft hy jou dat gezeid?

SCHOUT.

Voorzeker.

FILIPYN.

's Is ook waar. Welk eene oprechtheid!
Dat hy 'er niet om ligt. Maar heeft hy daar beneeven
Ook niet gezeid, dat ik hem slaagen heb gegeven.

SCHOUT.

Ja toch.

FILIPYN.

Is 't mogelyk? Dat had ik niet gedagt,
En die oprechtheid ook niet van hem verwacht.
Want jy moet weten, dat die schelm zyn Koopman-
schappen

My aangeboden heeft; en wist zo mooi te snappen,
Dat ik ze van hem nam: toen ik ze had, toen wou
Die Ezelskop dat ik hem guldens geeven zou!
'k Zei, dat ik die niet had; ja dat ik die niet kende.
Toen ik geen guldens had, bemerkte ik in het ende,
Dat hy boosaardig wierd, dewyl hy obstinaat
Zyn goed weër eischte; en ziet, dit maakte my ook kwaad,
Om dat ik in het minst geen foppen kan verdraagen:

Dies

Dies gaf ik hem in 't kort omtrent vyf honderd slaagen!
En 'k had hem nog vry meer gegeven, als hy 't niet
Ontvlucht was.

S C H O U T.

Gy hebt wel gedaan, myn vrind.

F I L I P Y N.

Maar ziet,

Daar komt hy zelf, je hebt geen meer bewys van noden.

D E R D E T O O N E E L.

S C H O U T, F I L I P Y N, D I E N D E R S, K R A M E R.

HIER, LOMPERT, hebje my jouw goed niet aangeboden?
F I L I P Y N, *tegen de Kramer.*

K R A M E R.

Ja.

Tegen de Schout.

„'t Is de Dief, myn Heer.

F I L I P Y N, *tegen de Kamer.*

En waar' het jou niet lief,

Dat ik het nam?

K R A M E R.

Ja toch.

Tegen de Schout.

„Myn Heer, het is de Dief;

F I L I P Y N.

En eischte jy daar na geen guldens?

K R A M E R.

Zonder vreezen.

Vyf honderd guldens was zyn waarde.

F I L I P Y N.

't Kan wel weezen.

Maar zei ik jou toen niet, dat ik geen guldens had?

K R A M E R.

Ja.

FILIPYN, *tegen de Schout en Dienders.*
Luistert wel, Mesieurs.

Tegen de Kramer.

Was jy niet kwaad, om dat
Ik jou geen guldens, of het goed niet weer wou geeven?

KRAMER.

Gewis. Wierde ik daar niet met reden toe gedreeven?

FILIPYN, *tegen de Schout en Dienders.*

Ik bidje luister maar.

Tegen de Kramer.

Ei zeg, telde ik je doe,
In plaats van guldens, net niet zo veel slaagen toe?

KRAMER.

Als ik 't vergeeten had, myn huid zou 't noch wel heugen!

FILIPYN, *tegen de Schout en Dienders.*

Zie daar, nou hoor je wel, dat ik geen eene leugen
Om hem gelogen heb?

SCHOUT.

Wy hooren 't wel.

KRAMER, *tegen de Schout.*

„Daar is
„Geen aër bewys van doen, dan zyn bekenenis?

SCHOUT, *tegen de Kramer.*

„Wy weten nu genoeg. Men zal u recht verschaffen,
„Met, na de groote van zyn misdaad, hem te straffen.

FILIPYN.

Hy weet de Wet noch maar ten halven, die Rabout!

Tegen de Schout en Dienders.

Hoor, weetje wat?

SCHOUT.

Wel nu?

FILIPYN.

Ik zal aan jouwlui Schout
Verzoeken, dat hem die een Lesje van de Wetten
Doet geeven!

SCHOUT.

Wel bedacht, Dat kan hy niet beletten.
Kom

Kom aan, wy zullen u daar brengen?

F I L I P Y N.

Ja maar, kyk...

'k Heb nou geen tyd.

S C H O U T.

Gy moet. Het is noodzakelyk.

F I L I P Y N.

Neen zeker, nou nog niet. 'k Heb eenige and're zaaken;
Eerst te effenen.

S C H O U T.

Gy kunt daar na die effen maaken.

F I L I P Y N.

Niet waar, 't moet nou gefchiên. Ik ben, recht uitgezeid;
Mesieurs, zo wat verhefd op een bevall'ge Meid;
Daar moet ik eerst na toe, dan zal ik by jou komen.

S C H O U T.

Men zal u eerst wel eens van heintje pik doen droomen;
O jonker deugeniet! je houd je onnozel, maar
Wy kennen u.

F I L I P Y N.

Wat 's dit?

S C H O U T.

't Is op een and're snaar
Gestreeken, bestemaat: en 't is te zeggen, datje
Eens naar 't Gevangenhuis met ons zult wandlen, vatje?

F I L I P Y N.

Dat wil ik nou niet doen.

S C H O U T.

Daar helpt geen willen aan.

F I L I P Y N.

Zo jy me kwaad maakt, zal ik na de Schout toe gaan;
En hem verzoeken dat hy jou ook eens een lesje
Doet geeven van de Wet. Zo krygje saam' een resje.

S C H O U T.

Ik wed, hy zal 'er u, krygt hy u in de klem;
Ook wel een geeven.

FILIPYN.

Neen. Ik heb geen les van hem
Van doen. De Kapitein zal my de Wet wel leeren.

SCHOUT.

Gy kunt die moeite daar gemakk'lyk van ontbeeren;
Want ik verzeker u, dat gy, naar allen schyn,
Op morgen om deez' tyd al zult gehangen zyn.

FILIPYN.

Wie, ik?

SCHOUT.

Ja, gy.

FILIPYN.

Waarom?

SCHOUT.

Om al die aardigheden,
Die gy ons hebt verteld.

FILIPYN.

Ik zegje, zyt te vreedem.
Want als ik boos word, fla ik jou, myn goeije man,
Met al die schelmen dood!

SCHOUT, *tegen de Dienders.*

Sa, mannen, pakt hem an.
*De Dienders vatten Filipyn by de kop, in weêrwil
van zyn tegenstand; ondertuschen komt Lelio.*

VIERDE TOONEEL.

LELIO, FILIPYN, SCHOUT, DIENDERS, KRAMER.

LELIO.

Zie ik daar Filipyn niet onder Dienders handen?
Wat of hy deed, dat zy hem komen aan te randen?
Messieurs, waar wilt gy met dien man naar toe? houd stand!
't Is iemand van myn volk.

SCHOUT.

Dat kan niet weezen, want
Het is een deugeniet, die lang hier was verscholen,
En

En die, tot grooter blyk, dees Kramer heeft bestolen,
Men brengt hem naar de Stads gevangenis.

K R A M E R.

't Is waar,

Myn Heer, ik ben van hem bestolen.

FILIPYN, *ziende Lelio.*

Ben je daar,

Vervloekte Kapitein! die my dit Land afmaalde
Zo schoon? 'k wou dat de droes jou met deez' schel-
men haalde!

Die zo beleefd een mensch iets aanbïên, om daar na,
Als hy het neemt, hem daar voor op te hangen! gaa
Maar heen, je bent een schelm, die door bedrog en
logen

My in dit Land gebragt, en eerloos heeft bedrogen!

K R A M E R.

Hoor, hoe onnozel dat hy zich nu houdt, myn Heer?

't Is een bedrieger, ja, dat zweer ik op myn eer.

Ik presenteerde hem, gevallig hier gekomen,

Myn Koopmanschap, en toen hy alles had genomen,

Hield hy zich net of hy geloofde, dat ik al

Myn goed hem gaf voor niet: daar by hielt hy zich mal,

Toen hy bemerkte dat ik geld begon te vraagen.

In 't kort, hy gaf me voor betaaling ryk'lyk slagen!

L E L I O.

Mesieurs, ei laat hem los. Die arme duivel is

Een Wilde, dien ik hier uit zyne Wildernis

Gebracht hebb', die niets weet van Wetten noch van

Zeeden.

En wyl ik my van daag met zyne onweetenheden

Wat wou vermaaken, gaf ik hem te kennen, dat

Men hier kon krygen al wat iemand nodig had;

Dat wy de moeite, om zulks te zoeken, konden spaaren;

Het werd by ons gebragt; dewyl 'er menschen waren,

Die 't ons aanboden. Doch, ik heb hem niet gezeid,

Dat zulks voor geld was: des is zyne onweetenheid

Niet schuldig, maar ik ben, terwijl hy 't dus verstaan heeft,

De onschuldige oorzaak van de fout die hy begaan heeft.
Want myn gezegde naar de letter neemende, is 't
Geen wonder, dat hier zyn verstand in heeft gemist.
Maar wyl ik oorzaak heb gegeven tot die dwaaling,
Zal ik uw schade weêr vergoên door myn betaaling.

S C H O U T.

Dus doende heeft die bloed geen ongelyk; myn Heer,
Betaal de Kramer maar, en neem uw Wilde weêr.

L E L I O, *tegen de Kramer.*

Zeg my, hoe veel gy wel moet hebben? 'k zal u heeden. . .

K R A M E R.

Als ik myn goed weêr heb, dan ben ik wel te vreden.

L E L I O.

Wel Filipyn, hebt gy het goed nog van hem?

F I L I P Y N.

Ja.

Maar 'k wil 't niet houwen: want het zou gewis hier na
My spyten, dat ik iets had van dien schelm genoten!
Daar is 't weêrom

K R A M E R, *terwyl hy zyn goed bergt.*

Zie zo. „Ik was daar mooi gesnoten!

Tegen Lelio.

Nou zyn wy altemaal wel weêr te vreden: maar,
Misfchien jouw Wilde niet? dies, om dat hy my daar
Niets van verwyten zou, wou ik hem, die zo even
Geleende slagen, ook nog wel eerst weder geeven?

F I L I P Y N.

Neen, neen, ik wil die niet weêr hebben. Gaa maar heen.
Al 't geen ik éénmaal geef, dat geeve ik in 't gemeen
Uit een goed hart.

K R A M E R.

Nou, dan wil ik je dienaar blyven.

F I L I P Y N.

Loop na de duivel, om daar Koopmanschap te dryven.

V Y F D E T O O N E E L.

LELIO, FILIPYN, *maakende eenige gebaarden tegen de
aanschouwers, zonder te spreken, of Lelio aan te zien.*

LELIO. (van zien.)
 H Y lykt byzonder kwaad? 'k moet daar een klucht
 Wel Filipyn, is dit geen heerlyk Land? nadien
 d' Inwooners u tot nog goedaardig zyn gebleeken?
Hy ziet Lelio over zy aan.

Maar hoe! gy ziet my aan, en zonder eens te spreken:
 Daar gy me in tegendeel, ten uiterften verblyd,
 Bedanken moest, wyl 'k u heb van de galg bevryd.

FILIPYN.

De duivel mag jou, en je Broër, en 't Land vry haalen!

LELIO.

Waarom verwenscht gy my? gy moet uw drift bepaalen.

FILIPYN.

Om jou te straffen voor die misdaad, dat je my
 Hebt hier gebracht; alwaar de vriend'lykheên, die jy
 In schyn aan my betoont, niets zyn, dan looze laagen!
 En netten, daar jy zoekt myn vroomheid in te jaagen!
 Ik zie nou, 't is geveinst, al 't geen je by me doet?

LELIO.

't Komt dat gy nog niet weet, al 't geen men weeten
 Om zich beminnelyk te vinden, in 't verkeeren (moet,
 Met menschen; maar ik zal 't u door den tyd wel leeren,

FILIPYN.

Je bent een babbelaar! en dat is 't al. Maar praat,
 Praat voort maar, zo jouw lust in 't praaten toch bestaat,
 Dewyl ik jou niet weêr zal steuren in je zeggen...
 Maar 'k ben nieuwsgierig hoe dat jy het aan zult leggen,
 Om aan te toonen, dat die Koopman in de grond
 Geen schelm is?

LELIO.

'k Zal u dat bewyzen zo terstond,

C 3

En

En dat gy 't makkelyk daar uit zult kunnen gisfen.
 Wy leeven hier zo niet, als in de Wildernissen,
 Daar all's gemeen is: elk heeft hier zyn eigen goed.
 Zo dat men nooit iets van een ander neemen moet, (den
 't Gene ons niet toekomt; want, om dus in rust en vree-
 Te houden 't geen men heeft, of elders te besteeden,
 Daarom zyn hier, als ik u meermaals heb gezegd,
 Tot yders onderwys, de Wetten opgerecht.
 Die neemt en niet betaalt, moet daar voor straffe ont-
 fangen:

Dit zyn de reeden, dat men u dreigde op te hangen.

FILIPYN.

'k Begryp het. Maar zeg my dan eens, hoe dat men 't stelt,
 En wat men geeft, voor 't geen men graag wil neemen?

LELIO.

Geld.

FILIPYN.

Geld! wat is dat voor goed?

LELIO, *gevende hem een stuk geld.*

Het is 't bezien wel waardig.

Daar, dat is geld.

FILIPYN.

Ik moet bekennen, 't is al aardig!

En 't word noch aardiger hoe meer men daar op ziet.

Ay! 't is zo duivels hard!

Hy byt 'er op.

LELIO.

Wel hoe! men eet het niet.

FILIPYN.

Wat doet men dan daar mee?

LELIO.

Men kan 'er alle dingen
 Voor krygen. O, myn vriend, het geld kan alles dwingen!
 Voor niet, is niets te koop; voor geld, wat gy begeert.
 Die geld heeft word geleid, geächt, gediend, geëerd;
 Geholpen uit den drek, tot midden in de bloemen.
 't Is daarom dat men 't geld ook weleen Borg mag noemen,
 Dewyl men voor het geld kan krygen heel gezwind,

Al

Al wat men pretendeert.

F I L I P Y N.

Een Borg, wat is dat, vriend?

L E L I O.

Dat is: als we iemand, die zyn woord geeft, niet betrouwen,
Om dat wy vreezen, dat hy niet zyn woord zal houwen;
Zo eischen wy hem voort, tot meerder zekerheid,
Een Borg af: en dat 's een, die, zonder onderscheid,
Zich moet verbinden om 't beloofde na te komen,
Zo 't niet van d'andren op zyn' tyd word waargenomen.

F I L I P Y N.

Sta van me, zeg ik!

L E L I O.

Hoe! Wat 's dit?

F I L I P Y N.

Ey talm niet lang.

Gaa wat van my van daan.

L E L I O.

Waarom?

F I L I P Y N.

Om dat ik bang

Voor zulke menschen ben, van welke de één den ander
Niet by zyn woord gelooft. Hoe! Borgen van malkander
Te vordren? foci! 't is schand'. Ben jylui dus ontaard,
Dan is de beste hier waarachtig weinig waard!
Ik ben dan ook op jou met achterdocht bezeten.

L E L I O.

Ik heb geen Borg van doen.

F I L I P Y N,

O! dat kan ik niet weeten.

'k Wou evenwel dat jy me Borgen had gesteld,
Voor 't geen je my voorheen hebt op de mouw gespeld.
Maar, immers is het geld geen Man met geest en leeven,
Hoe kan 't zyn woord als Borg dan voor een ander geeven?

L E L I O.

't Is echter zo, en 't is wel eens zo waardig als
Alle and're Borgen,

F I L I P Y N.

Och! dan is het alles valsch,
 't Geen jy me zonder Borg al hebt gezeid voordéezen.
 Hoor, weetje wat? ik zal zo gek dan niet meer weezen;
 Maar maaken dat ik my eerst zekerheid bezorg'.
 Wil jy nou dat ik jou geloof? zo stelme Borg.

L E L I O , *hem weder geld gevende.*

Fiat. Ik ben te vreên. Hou daar.

F I L I P Y N.

„Na 'k wel kan ruiken,
 „Zyn 't slechte lui daar zy die voorzorg by gebrui-
 ken!

„Ik schaam my-zelf, dat ik hem Borg hebbe afge-eischt...

„Hoewel 't is beeter zo, als naar de galg gereist.

Spreek op, ik zal je nou gelooven, en ook zwygen.

L E L I O.

'k Hebbe u gezegd, dat hier niets is voor niet te krygen:

Maar alles krygt men hier by ruiling; op dat nou

Die ruiling voor elkéén gemaklyk weezen zou,

Is 't geld bedacht: en die dat heeft kan zich grieveu,

En daar voor krygen wat 'er is van zyn believen.

F I L I P Y N.

Wat zegje? kan hy, die van deeze vodden geeft,

Hier alles krygen wat hy wil of nodig heeft?

L E L I O.

Voorzeker.

F I L I P Y N.

Dit komt my belagchlyk voor, te weeten,

Om dat men, als ik zie, het geld niet op kan eeten?

L E L I O.

't Is waar, het geld word juist niet zelfgegeeten; maar

Men kan 'er spyze en drank voor krygen.

F I L I P Y N.

't Is toch raar!

En moogelyk zyn die Gewoontens nog al meede

Zo slegt niet als ik dacht, Men heeft, na 'k uit jouw
 reede

Kan

Kan hooren, niets van doen dan geld, om alles stil,
En zonder moeite of zorg, te krygen wat men wil?

L E L I O.

Zo is 't. Die geld heeft, lyd hier nooit gebrek.

F I L I P Y N.

't Is wyslyk,

Wel uitgevonden, en 't gemak daar van is pryslyk.
Waarom 't niet eêr gezeid? zo hadde ik geen gevaar
Geloopen, van my-zelfs te laten hangen! maar,
Zeg me eens, wie geeft jou 't geld? ik zal zo daadlyk loo-
Om voorraad op te doen, en wel met heele hoopen. (pen,

L E L I O.

Men krygt het niet te geef.

F I L I P Y N.

Wys my dan, waar men 't neemt?

L E L I O.

Zulks mag men ook niet doen.

F I L I P Y N.

Wel hoe! dat dunkt me vreemd.

Niet neemen ook? welaan, zo leer het my dan maaken.

L E L I O.

Nog minder. Want gy zoudt, dit doende, in onheil raaken.
Men zoude u hangen, als het iemand wierd bekend,
Dat gy had geld gemaakt.

F I L I P Y N.

Wat feldremallement!

Zeg my dan eens hoe dat je 'er aankomt, zonder teemen?
Ze geeven 't niet; men mag 't niet maaken, ook niet
neemen.

'k Versta me niemendal van die verwarde praat.

L E L I O.

Ik zal 't u zeggen, dat gy 't duidelyk verstaat.
Hier onder ons, het zal u noch wel nader blyken,
Zyn twederhande soort van menschen; Arme, en Ryken.
De Ryken hebben geld, en de Armen niet: waar door
Veele Armen zyn verplicht, om geld te werken voor
De Ryken, om daar van te leeven. Kunt gy 't merken?

FILIPYN.

(werken?

Ja. Maar wat doen de Ryke, als de Arme voor haar

LELIO.

Die slaapen, wandelen, en leeven zeer gerust.

Zy eeten lekker, en ze drinken wat hun lust.

FILIPYN.

Dat is gemakk'lyk voor de Ryken!

LELIO.

Kunt gy roemen

't Gemak, het welk men vaak hun ongeluk mag noemen?

FILIPYN.

Hoe dat?

LELIO.

De Rykdom doet niet veel, dan dat ze alleen

Het menschelyk gebrek vermeerdert, in 't gemeen.

Veele Armen werken slechts om nooddruft; maar veel

Ryken

Tot overdaat, die vaak, als veele laten blyken,

Noch maat, noch paalen heeft; wyl dikwils, beurt om
beurt,

Na-yver, geldzucht, weelde, en trotsheid hen verscheurt.

Dus doende groeit ook uit hunne eigene overvloeden,

De Armoë en Nooddruft.

FILIPYN.

Och! dus zyn de Ryke bloeden

Daar nog vry slimmer aan dan de Armen, hoe gering,

En hebben zelf, schoon Ryk, gebrek aan alle ding?

LELIO.

Dat gaat gemeen'lyk zo.

FILIPYN.

Wil ik u eens verklaaren,

En teffens voor de vuist, myn meening opanbaaren?

LELIO.

Wat meening?

FILIPYN.

Om jou eens te zeggen in het kort,

Wat hier aan al joului beschaafde volk'ren schort?

LE-

L E L I O.

Zeg op. Wat schort'er aan?

F I L I P Y N.

Om dat wel uit te leggen...

Maar apropô! ik moet je wel de waarheid zeggen,
Want, 'k heb geen geld om Borg te stellen voor myn

L E L I O.

woord.

Ik zal u zonder Borg gelooven, spreek maar voort.

F I L I P Y N.

Weet dan, dat ik geloove, en vaststel zonder vreezen,
Dat jylui gekken zyt, en denkt heel wys te weezen;
Je bent onweetenden, en waant bekwaam te zyn;
Jelui bent waarlyk Arm, en denkt, naar allen schyn,
Heel Ryk te weezen; en in 't kort, jelui bent slaaven,
Daar jy meent vry te zyn, bezittende veel gaaven!

L E L I O.

Waarom gelooft gy dat?

F I L I P Y N.

Om dat het waarheid is.

Voor eerst, jelui bent gek; want met bekommernis,
En zorgen, zoekje steeds na veel onnutte dingen
Ten and'ren Arm; om dat je jou van 't geld laat dwingen,
En daar jouw heil in stelt: in plaats dat jy jou by
De eenvoudige Natuur zoudt houden, zo als wy.
Wy pretendeeren niets; wy zoeken, noch wy trachten
Na niets; waar door wy ons zo veel te vryer achten.
Voorts benje Slaaven; want al 't geen jelui bezit,
Dat acht je meerder dan jouw vryjgheid. Doch, dit
Is nog wel 't allerslimst: je zoud je medebroed'ren
Doen hangen, zo ze jou maar 't minste van je goed'ren
Ontnaamen, schoon 't je zelf onmyd'lyk had gekweld.
Je bent onweetenden; door dien je wysheid steld,
In Wetten te verstaan, daar jy noch zelf de Reeden
Niet kent. Nou weetje net, wat jylui hier voor Zeeden
Bezit?

L E L I O.

Gy hebt gelyk, myn waarde Filipyn.

Wy

Wy zyn ook zotten, maar gedwongen zulks te zyn.

FILIPYN.

Daar hebje 't al. Dit gaat myn zeggen nog te boven!
Die zotheid is noch wel de grootfte, als wy gelooven
Dat wy gedwongen zyn.

LELIO.

Wat zullen wy toch doen?

Hier moeten goed'ren zyn, voor hem, die met fatfoen
Bestaan wil; zyn 'er geen, zo moet men arbeiden
Om die te krygen, en zich tot het werk bereiden.
Een Arme zonder geld, gelyk u is bekend,
Krygt immers niets voor niet.

FILIPYN.

't Is wel inpertinent!

Maar apropô. Ik heb geen geld; en na jou zeggen,
Zo ben ik Arm?

LELIO.

Gewis. Dat 's niet te wederleggen.

FILIPYN.

Wat zegje! zou ik dan ook moeten werken als
Die Arme duivels, die heur-zelven schier den hals
Afwerken, eêr ik wat zou hebben om te leeven?

LELIO.

O ja.

FILIPYN.

Ach! had ik dan maar in myn Land gebleeven.
Dan ben je maar een Schelm! verrader! zeg, heb jy
My uit myn Land getroond, en hier gebragt, om my
Bekent te maaken dat ik Arm ben en verlooren?
Het geen ik nimmer heb geweeten van te voeren.
In onze Boschen weet men van geen Arm of Ryk;
Wy zyn malkand'ren daar in staat en goed gelyk;
Wy leeven daar gerust, een yder in zyn wooning;
'k Was daar myn eigen voogd, myn Meester, Prins en
Koning.

Maar gy: ô wreede! hebt my uit dien staat gebragt,
Om my te toonen dat ik Arm ben en verächt! *Hy built.*

LE

L E L I O.

Myn waarde Filipyn, laat zulks u niet berouwen:
Want ik heb geld en goed; ik zal u onderhouden.

F I L I P Y N.

Ja maar, ik wil niet van je hebben: want je geeft
Hier immes niets voor niet? of wou jy onbeleeft,
Wyl ik geen geld hebb', dat ik zou my-zelve geeven,
Opdat je my tot Slaaf mocht hebben al je leeven?
Neen; 'k wil in tegendeel hier vry zyn, onbepaald:
Of anders breng me weêr daar jy my hebt gehaald,
Opdat ik, wel te vreên, in onze Bosch gezeten,
Weêr, dat 'er Armen zyn en Ryken, mag vergeten.

L E L I O.

Stel u gerust. Gy zult geen Slaaf zyn, Filipyn:
'k Beloove u op myn woord, dat gy myn vriend zult zyn.

F I L I P Y N.

(len.

Een schoonder woord! en zelf nog zonder Borg te stel-

L E L I O, *bem nochmals geld gevende.*

Zie daar, ik stel u Borg. Des wil u maar niet kwellen.

F I L I P Y N.

't Is wel. Ik hou my dan aan 't geen je hebt gezeid.
Niet tegenstaande dat ik eene afkeerigheid
Heb voor jouw medebroêrs, zal ik om jou hier blyven,
En om een meisje dat ik lief hebbe. O gansch vyven!
Zy is zo mooi.

L E L I O.

Wat is 't voor een die gy bemint?

F I L I P Y N.

Dat weet ik niet. Heur naam is Violette, vrind.

L E L I O.

Hoe! Violette?

F I L I P Y N.

Ja.

L E L I O.

„Dit doet my waarlyk vreezen!

Zou dit de Dienstmaagd van Flaminia wel weezen?
Waar hebt gy haar gezien, die Violette?

F I

Hier.

LELIO.

Hoe zag ze 'er uit?

FILIPYN.

'k Zag nooit volmaakter meisje schier.

LELIO.

Heel groot?

FILIPYN.

Neen, niet altée.

LELIO.

Was 't een brunette of blonde?

FILIPYN.

Een blondje!

LELIO.

Hebt gy haar hier zo alleen gevonden?

FILIPYN.

Wel neen: want daar was nog een ander meisje by,
 Dat ook niet leelyk was, wat magerder als zy;
 Met nog eene oude paai: Maar bloed, die was zo aardig!
 Hem eens te zien, is al jouw geld en goed wel waardig.
 Hy had een mes op zy; in de eene hand een stok;
 Hy was gekleed . . . ja, met een zwarte en roode Rok;
 Hy had een Baard heel spits; hy ging omtrent zo luchtig,
 Gelyk een Oliphant. 'k Beken, de vent was kluchtig!

LELIO.

- „ Ik sta, op 't geene ik hoor, verwonderd en verzet!
 „ 't Zal wis Orontes zyn, 't is zyn beschryving net,
 „ Die zich mischien hier met zyn Dochter op zal houden? . . . (zouden
 „ Maar neen, zulks kan niet zyn. Door welk een toeval
 „ Zy hier gekomen zyn? . . . Maar ja, 't is al te waar,
 „ Nu 'k Mario's gezegde errinner, blykt het klaar,
 „ Hy zeide, dat zyn Bruid, schoon hy haar' naam niet
 noemde, (de;
 „ Een Italjaansche was, wier schoonheid hy hoog roem-
 „ Die, onlangs hier geland, hem reeds veel gunst bewees.
 „ O

„O Hemel! keer van my de plaagen die ik vrees.
 „Doch ik moet dit geval wat dieper gaan doorgronden.
 „Myn geest word t'eenemaal van twyffeling verslonden.

F I L I P Y N.

Wat praatje by je zelfs? hoe hebje 't toch zo drok?

L E L I O.

Niets.

F I L I P Y N.

Violette had daar flus myn zwavelstok
 Al uit geblaazen, maar die ouwen wou 't niet lyën,
 Begrypje wel.... Men zei, dat ik moest leeren vryen,
 Om zoete praatjes, na de mode van dit Land,
 Haar voor te praten, eër ik mocht liefkozen: want
 Dus vryd men hier. Is't waar?

L E L I O.

„Hoe is myn ziel belaa'den!
 „Zou die ondankbre my dus eereeloos verraden?

F I L I P Y N.

Ei kyk, hy praat alleen. Wat zegje?

L E L I O.

Niet met al.

F I L I P Y N.

Ho, ho! ik merk hetal, myn vrindje, ... „hy word mal!
 Spreek, zel je my dan straks die mooije dingen leeren?

L E L I O.

Ja, ja. „k Weet nauwelyks waar ik my heen zal keeren;
 „Ik ben my zelve schier niet machtig! ik moet ras
 Na Mario ... maar zagt, daar komt hy recht van pas.

Z E S D E T O O N E E L.

L E L I O, M A R I O, F I L I P Y N.

L E L I O.

(ten.

I K ben verblyd, myn Heer, u nochmaals hier te ontmoet-

M A R I O.

Ik van 's gelyken, vricnd, die de eer hebbe u te groeten.

L E T.

L E L I O .

'k Was van gedachten, om zo naar uw huis te gaan,
Op hoop, dat gy me van een twyfling zoudt ontslaan,
Die my het hart bekneld in dees verwarde zaake:
Verschoon myn drift, maak, dat ik uit myn dooling
Uw Bruid, zegt gy, is eene Italiaansche Maagd? raake.

M A R I O .

Zo is 't.

L E L I O .

Ei, zeg my van wat plaats, zo 't u behaagt.

M A R I O .

Ze is van Venetiën van daan.

L E L I O .

'k Ben daar bekend. Uit wat Familie toch gebooren?
Wat moet ik hooren!

M A R I O .

Zy is de Dochter van een Koopman daar.

L E L I O .

Haar naam?

M A R I O .

Haar naam en schoonheid zyn lang ruchtbaar door de
Zy heet Flaminia. (Faam.

L E L I O .

Ach! Hemel!

M A R I O .

Welke zuchten

Loost gy, op 't noemen van haar naam! wat doet u duchten?
Of kent gy haar?

L E L I O .

O ja.

M A R I O .

Wat maakt u dan bezwaard?

Of is zy de achting van een eerlyk man niet waard?

L E L I O .

Ja, zy bezit al wat een' Minnaar kan behaagen.

Des is 'er niets daar gy u over kunt beklagen.

Maar 't gene u heeden 't meest verwond'ren zal, myn
yrind, Is,

Is, dat gy thans in my cen' Medeminnaar vind.
Zy is het die ik zoek.

M A R I O.

Wie! zy?

L E L I O.

Ja, wel te weeten!

En uit dië drift die 'k voor haar toonde, is af te meeten;
Wat myn gevoelens zyn die 'k voor haar hebbe. Ik min...
Wat zegge ik? ik aanbid haar met myn ziel en zin.
En dat wel zo, dat ik eêr zou myn leeven haaten,
Eêr ik die schoone zou een' ander' overlaaten!

M A R I O.

Ik sta verslaagen om het geen gy hebt gezegd.
'k Dacht ongestoord met haar te treden in den Echt;
Maar weinig had ik die gedachten, om te vinden
Een' Medeminnaar in de beste myner vrienden!

L E L I O

Veel minder dacht ik die in u te vinden: Maar,
By Medeminnaars raakt de vrindschap in gevaar.
Heer Mario, gy moet hier een van beide kiezen:
Gy moet Flaminia in haar persoon verliezen,
Of wel dezelve my berwisten door 't Geweer?

M A R I O

'k Beken, 'k had nooit gedacht, dat ik van u, myn Heer;
Dus twistend, en dat nog met een gevecht zou scheiden:
Doch, wyl gy 't zo begeert, zal ik m'er toe bereiden.
Flaminia is my uw vrindschap ook wel waard.
En om te toonen, dat myn liefde ook evenaart
Met de uwe, zult gy my eerst moeten overwinnen;
Eêr ik ze u affta.

Zy trekken hunne Degens

F I L I P Y N, *tusschen beiden.*

Hei! wat wil je lui beginnen?

L E L I O.

Dat zult gy daad'lyk zien. Wyk aan een zy.

F I L I P Y N.

Waar voor?

D.

M A R I O.

MARIO.

Zo gy niet wyken wilt, ik steeke u door en door!

FILIPYN.

En ik, ik sla je lui straks allebei de knoken
Aan stukken, zo je hier noch langer legt te spooken
Met zulke mesen; dit is wel wat ongemeens.
Ik bid je toch bezie my deeze vrienden eens.
Zó groeten zy malkeer, met veel beleefde woorden,
En zó wil de eene weer den anderen vermoorden!

LELIO.

Wy hebben redenen.

FILIPYN.

En wat voor reden? kom,

'k Wil die eerst weeten.

LELIO, *tegen Mario.*

Vriend, wy zyn gedwongen, om
Ons eerst van hem te ontslaan, eêr we ons geêchil be-
flechten?

Hoor, Filipyn, dit zyn de reden daar we om vechten:
't Geval wil, dat wy éen en 't zelfde meisje thans
Beminnen....

FILIPYN.

Waarom loop jy op zyn Wildemans
Terstond maar yder met een Zwavelstok niet by 'er?
Zo kunje daad lyk zien, wien 't meisje tot heur vryer
Wil hebben.

LELIO.

Ja, maar hoor: wy trachten beidegaêr
Met haar te Trouwen.

FILIPYN.

O! dat wist ik niet. 't Is waar,
Je kunt haar allebei niet Trouwen.

MARIO.

Om die reden
Is 't, dat we vechten. Pak u weg!

FILIPYN.

Ei, wees te vreedent!
En

En zegt my eerst, of hy, die 's Medeminnaars bloed
Zal storten, dan daar na het meisje Trouwen moet?

M A R I O.

Wel ja.

F I L I P Y N.

Ja, zeid hy nog. Weet jy dan van te vooren,
Of zy den levenden of dooden heeft verkoren?

Want zy bemint gewis maar een' van beiden: dies
Is 't nodig dat je ras, en zonder tydverlies,
Aan 't meisje vraagt, eêr gy malkaêr den hals gaat bree-
ken,

Wie zy wil hebben dat zich dood zal laten steeken.

L E L I O.

Maar...

F I L I P Y N.

Maar. Je bent een gek! dat 's duidelyk te zien:
Want zo jy hem eens doodde, en dat zy hem mischien
Beminde, zou ze jou, hoe schoon jy ook mocht praten,
Dan niet vervloeken; ja, noch meer, voor eeuwig haaten?

M A R I O.

Heer Lelio, my dunkt hy heeft gelyk.

L E L I O.

't Is waar,

Hy heeft in alles juist geen ongelyk.

F I L I P Y N.

Zie daar,

Jelui bent al zo dom als Ezels, met je beijen.
In plaats van dat gevecht, zo laat de meid je scheijen.
Gaat vraagt haar wie zy 't lieft wil hebben van je tweeën;
En laat hy, dien het mist, dan met een blaauwe schein
Weêr heen gaan, zonder zich daar over kwaad te maa-
ken,

En by een aêre meid weêr zien te recht te raaken:
Want dus doe jy malkaêr geen ongelyk, doordien
Jouw beider recht op haar is even groot. Mischien
Ben jy wel even na om haar te pretendeeren,
Maar 't is jouw schuld niet dat zy d' eenen zal begeeren.

En d'and'ren niet; vermits dit aan haat liefde staat.

L E L I O , tegen Mario.

Wel, Filipyn is maar een Wilde; doch zyn raad
Is waardig uit den mond eens wyzen voort te komen.
Wat dunkt u, zullen wy dien volgen?

M A R I O .

Zonder schroomen.

Indien wy hem daar in weêrstreefden, zouden wy
Eêr Wilden schynen, en onweetender dan hy.

Zy steeken kunne Degens op.

Doch laat ons in die zaak malkand'ren wel verdragen?
Zó ik Flaminia kan meer dan gy behaagen,
En dat zy u eens had vergeeten, zo zult gy
Haar vreedig afstaan, als of zy behoorde aan my?

L E L I O

O ja. Indien haar hart maar twyffelt in 't verkiezen,
Verlaate ik haar, om haar voor eeuwig te verliezen.

M A R I O .

En ik verzeker u, zo zy u nog bemint,
Dat ik ze u afsta, hoe verliefd ik my bevindt.

L E L I O .

Gaf zy u ooit bewys van liefde, zonder veinzen?

M A R I O .

Ik heb nog nooit doorgrond het diepst' van haar gepeinzen.

Zy leeft met my dat ik voor 't minst' wel hoopen mag.
Daar boven ben ik met Orontes in verdrag,

Die my verzekerd heeft, dat ik niets heb te vreezen,
Dewyl hy weet dat zy hem zal gehoorzaam weezen.

Maar heeft uw liefde haar wel ooit aan 't hart geraakt?

L E L I O .

De ondankbre heeft het my ten minsten wys gemaakt;
Als ook haar Vader, die terstond ons Huw'lyk keurde
Voor goed, zo dra als hy ons beider vlam bespeurde:
Maar mooglyk, om 't gerucht van myn verlies verspreid,
Is hy veranderd uit eene enkle gierigheid;

Het welke ik aan een hart, als't zyne is, toe kan geeven.
Doch,

Doch, zo Flaminia daar door wierde aangedreeven
Om my te haaten, zou 'k die snoode nimmermeer,
Weêr willen hooren, zien, noch spreken.

M A R I O.

Maar, myn Heer,

Uw tegenwoordigheid zal alle kwaê geruchten
Van u vernietigen? diehalven is 't te duchten,
Zo gy u-zelfs vertoont, dat weêr Flaminia
Haar voor'ge liefde mocht verwekken? en zo dra
Zy hoort, dat u 't geluk vervuld heeft met veel zeegen,
Word zy u ligt'lyk, om haare intrest, weêr geneegen?

L E L I O.

Neen: is haar Liefde niet zo zuiver als de myn,
Zo pretendeere ik nooit met haar verëend te zyn.

M A R I O.

Welaan dan, laat ons voort haar keur en meening hoo-
ren,

En zien, wien zy van ons tot Bruïgom heeft verkooren:
Doch zonder dat 'er een van ons koom' voor den dag,
Opdat haar hart met meer gerustheid kiezen mag.

L E L I O.

Op wat manier zult gy haar de oogen dus verblinden?

M A R I O.

Heel wel. Ik weet daar toe een middel uit te vinden.
'k Geeve aan Flaminia van Avond een Festyn,
Wy zullen ons vermomd, en in een and'ren schyn,
Daar by bevinden; dan zal ik het zo besteeken,
Dat ze in ons byzyn zelf het vonnis uit zal spreken.
'k Heb nog een' vrind, die met zyn' raad ons wel in al
Het voorgenomene, behulpzaam weezen zal.
Laat ons, om dit in 't werk te stellen, dan vertrekken:
Dus kunnen wy, eêr we ons voor haar gezicht ont-
dekken,

Genoegzaam weeten wie van beide word bemind?

L E L I O.

't Is alles wel bedacht.

D 3

Tegen

Tegen Filipyn.

En gy, myn waarde vrind,
 Kom, gaa met ons, men zal u nevens ons verkleeden,
 Opdat gy, nevens ons, in die vermaak'lykheden
 Uw deel moogt hebben: want gy hebt alleen gemaakt,
 Dat wy niet beide zyn in meer gevaar geraakt.
 Dierhalven zyn wy u op 't hoogst, voor die presenten
 Van uwen Raad, verplicht.

F I L I P Y N.

Dat zyn eerst Complimenten!
 Maar toch, 't bruid heen; dewyl dit wel zo goed is als
 Met Mesfen: ô de droes! die blonken my zo valsch.

Einde van het tweede Bedryf.

DERDE BEDRYF.
EERSTE TOONEEL.

FILIPYN, *gekleed als een Salet-Jonker, bezien-
dend zich-zelve met verwondering.*

Nou zie 'k 'er kluchtig uit! ja, zeker, 't kan pasfeeren.
Me dunkt, ik lyk zo raar in deeze Jonkers kleëren?
De Kapitein heeft my al aardig opgeschikt:
Geleende hairen! en een kleedje net geflikt...
't Is alles fraai. Maar wat gemeenschap kan dat krygen
Met my? want al dat mooi is immers my niet eigen?
Of schoon ze al zeiden, ja, het zit hem net van pas;
En dat ik in dit kleed wel tienmaal mooier was.
Ha, ha! ik kan me schier van lagchen niet bedwingen!
De Kapitein is gek: want de allerzotste dingen
Der waereld, noemt hy fraai. Al wat hy maar bedenkt.
Maar och! die arme bloed, zyn harsfens zyn gekrenkt,
Door al de Wetten van dit Land, en 't spytme waarlyk;
Want in den grond is hy een braaf man!

TWEEDE TOONEEL.

J A N O, F I L I P Y N.

J A N O.

Hoe gevaarlyk

Ik my gedompeld vinde in zo veel ramp en druk,
Nochtans kan de eenzaamheid het best myn ongeluk
Verzachten; daar men zich mag openhartig dragen,
Om de onrechtvaardigheid der menschen te beklagen!

F I L I P Y N.

„Die man lykt kwaad?

J A N O.

Ach! hoe gelukkig en sekuur

D 4

Zyn

Zyn toch de Wilden, die de Wetten der Natuur
Eenvoudig volgen, en malkand'ren niers betwisten,
Vermits zy nimmer iets van Recht-of Plyten wisten!

FILIPYN

„O! dat 's een eerlyk man. Myn vrind, je hebt gelyk;
Want jylui hier te Land deugt altemaal niet!

JANO.

Kyk,

Waar of die snaak van praat?

FILIPYN.

Het zal my eens verlangen.

Zeg my de waarheid: 'k wed, men heeft jou willen han-

JANO.

(gen?

Gy zyt een Nar. Men hangt geen menschen van fatsoen.

FILIPYN.

Dat schut ik; want men wou 't noch onlangs iemand doen.
En om maar kort te gaan, ze meenden 't my te draaijen;
Ook scheelden 't weinig, vrind, of ik had moeten waai-

JANO.

(jen!

Men had ligt reden, en gy 't daar naar aangeleid?

FILIPYN.

Ja, reden van jouw Land; te weeten zottigheid.
Een Koopman, die my kwam zyn goedren aan te bieden,
Zei, dat, zo ik die nam, hem vrindschap zou geschieden.
Ik nam ze: doch alleen uit mededoogenheid.
Hy eischte geld, dat ik niet had, recht uit gezeid.
Doe wierd hy kwaad: ik ook. In 't kort, voor al het
plaagen,

Dat hy my deede, gaf ik hem de huid vol slagen.
Dit zyn de reden. Daar op ging die gauwdief heen,
En haalde volk om my te hangen! maar ik meen
Dat ik benauwd was, want het waar 'er toe gekomen,
Had my de Kapitein hunn' handen niet ontnomen.

JANO.

„Opdat myn ongeluk zou des te grooter zyn,
„Moest ik hier nog een' Dief ontmoeten, in een schyn
„Als deeze, die hier staat zyn' Kapitein te wagten!

F r

F I L I P Y N.

Wat praatje by je zelfs?

J A N O.

Ik sprak daar in gedachten.

Ik zeg, die Koopman had groot ongelyk.

F I L I P Y N.

Gewis.

Het is een reekel, die de grond niet waardig is!

J A N O.

Gy hebt wel reden om heel kwaad te zyn; byzonder,
Om dat het hangen niet plezierig is.

F I L I P Y N.

Geen wonder!

Als ik 'er maar om denk, dan zuip ik schier myn bloed.

J A N O.

Maakt dat u zulks niet weêr gebeurt, en zyt gegroet,
Myn Heer.

F I L I P Y N.

Waar zo na toe?

J A N O.

Naar huis.

F I L I P Y N.

Dat zul je laten.

Je zult hier blyven. 'k Denk noch wat met jou te praaten.

J A N O.

Ik heb geen' tyd.

F I L I P Y N.

Ho! ho! jou tyd staat maar aan my.

J A N O.

„Ik ben gelukkig, raak ik met myn Goudbeurs vry!

F I L I P Y N.

Ben jy een eerlyk man?

J A N O.

Dat ben ik al myn leeven

Geweest.

F I L I P Y N.

Hoe wilje, dat ik jou geloof zal geeven,

D 5

In-

Indien je my terstond geen Borgen stelt ter hand?
 Want jy kunt zonder die niet leeven hier te Land'.
 Geef op maar. Ligt zou jy van 't spoor der waarheid dwaal-

J A N O.

(len.

Waar wilt gy toch, dat ik u zal die Borgen haalen?

F I L I P Y N.

Voel in je zak maar; want daar steek jelui die in.

J A N O.

„Dat 's duidelyk genoeg, en met geen'dubb'le zin,
 „Ik zal maar trachten hier zo goedkoop af te raaken,
 „Als 't mooglyk is, ik mocht het somtyds slimmer maaken.

Myn Heer, ik merk het wel, myn Beurs is slechts het wit,
 Daar gy op doelt. Daar is ze, en al wat ik bezit.

F I L I P Y N.

Zo my eens iemand Borg afseichte voor myn woorden,
 Ik weet niet of ik hem niet daad'lyk zou vermoorden!
 Want ik ben eerlyk, en al 't geene ik zegge is waar.
 Ik heb nooit Borg van doen

J A N O.

Myn Heer, dat zie ik klaar.

Ik groet u....

F I L I P Y N,

Holla! blyf. 'k heb jou noch iets te ontdekken.

J A N O.

„O Hemel! wil my toch uit dees gevaaren trekken.

F I L I P Y N,

Het is my leed dat ik dus met je hand'len moet.
 Je schynt me haast een man die eerlyk is en goed;
 Om dat jy achting voor de Wilden had, zo even?

J A N O.

Ach! wou de Hemel, dat ik onder hen mocht leeven,
 'k Wierd dan niet blootgesteld aan rampen en gevaar,
 Die daaglyks, beurt om beurt, my nu vervolgen!

F I L I P Y N.

Daar,

Daar zyn je Borgen weêr, jy bent een man met eeren;

En

En ik zal nooit van jou weêr Borgen pretendeeren,
Om datje een Wilde wensch te weezen.

J A N O.

Hoe! zo vry...

F I L I P Y N

Ja. Weetje niet dat ik een Wilde ben?

J A N O.

Wie, gy?

F I L I P Y N.

Ja ik. Ik ben van daag eerst in jouw Land gekomen,
En heb daar heden al meer zotterny vernomen,
Dan ik in honderd jaar in onze Bosfchen zag.

J A N O.

„ Dank zy den Heemel, nu 'k weer adem haalen mag.
„ Myn hart wierd door de vrees beneepen als met schroe-

F I L I P Y N.

(ven.

Maar 'k bidje, zeg my eens, wat jou zo kon bedroeven,
Daar flus?...

J A N O.

Dat is 't verlies van een Proces geweest.

F I L I P Y N.

Wat zegje daar? Proces! wat is dat voor een Beest?

J A N O.

Het is geen beest, maar 't is een zaak, die 'k met een ander
Gehad heb, daar men om laat plyten met malkander.

F I L I P Y N.

Hoe ziet 'er die zaak uit?

J A N O.

„ Wel hoe! die ziet'er uit,
„ Als een Proces behoord. „ Ik ben met hem gebruid,
„ Als hy nauwkeurig dus op yder woord wil letten.
Zeg my eens, vrind, weet gy wel, dat men hier heeft
Om na te leeven? (Wetten

F I L I P Y N.

Ja.

J A N O

En dat die hier te Land', Ge-

Gehandhaafd worden, door veel mannen van verstand?

F I L I P Y N.

Die noem je Rechters?

J A N O.

Ja. Indien gy nu verschil hebt, Met iemand in een zaak, en dat gy in de wil hebt, Om u daar van te ontslaan, moet ge uw party terstond Voor 't Recht doen roepen, daar de Rechters in den grond Doorzoeken uwe zaak; alwaar zy, naar de blyken Van recht en reden, dan een vonnis over sryken. En dat is een Proces.

F I L I P Y N.

'k Begryp het; doch voorheen Was 't me onbegrypelyk.

J A N O.

Tien jaaren is 't geleên, Dat ik 'er een begon om net vyf honderd gulden, Die me iemand schuldig was: en nu, (is 't wel te dulden?) Verlies ik het, en moet weer van myn eisch afstaan, Na dartig vonnissen te hebben ondergaan!

F I L I P Y N.

En waarom dartig op één zaak?

J A N O.

Om dat het plyten Toevallen voortbrengt, die men der Practyk moet wyten.

F I L I P Y N.

Wat is dat, een Practyk?

J A N O.

Het is een kunsje, dat Men uitgevonden, en voor lang al heeft gehad; Waar meê men heel subriël, zelf d'allerklaarste zaaken, Kan brengen in de war, en onbegryp'lyk maaken: Want als een Advokaat en Procurcur daar maar Een maand in werken, is 't genoeg verward.

F I L I P Y N.

Wat is een Advocaat en Procureur?

Is 't waar?

JA-

J A N O.

't Zyn Heeren,

Die onderrecht zyn in den styl van Procedeeren.

F I L I P Y N.

Maar wat is dan die styl van Procedeeren hier?

J A N O.

Hy vraagt me gek. Het is een order, of manier,
Op welke men zyn zaak den Rechter voor moet draagen,
Om door verrasfing niet te worden afgeslaagen.

F I L I P Y N.

Zo dat je op die manier dan geen verrasfing vreest?

J A N O.

Ja wel in tegendeel: want die manier geeft meest
Gelegenheid daar toe; en 't is ook, na gedachten,
Uit haar alleen, dat die Praetyk de meeste krachten
Bekomt; om zaaken in de war te brengen; want....

F I L I P Y N.

Maar zo de Rechters hier zyn mannen van verstand,
Die aangesteld zyn om te Rechten na de Wetten,
Wel waarom of zy die Praetyk dan niet beletten?

J A N O.

Zulks kan niet weezen. Die Praetyk is niet alleen
Een omweg, uit de Wet genomen en byeen
Gebracht; maar die manier, die in het Procedeeren
Is vastgesteld, om veel verrasfingen te keeren,
Brenkt zelf verrasfingen te weeg: en dit belet
De tegenhouding der Praetyk.

F I L I P Y N.

Dus moet de Wet,

En die manier al zo verward zyn als jouw reden!
Maar zo geen Rechter dan die onrechtvaardigheden
Beletten kan, en dat jelui te vooren weet,
Dat d'Advokaten en de Procureurs jouw leed
Vermeerderren, en jouw zaak verwarren; selleweeken!
Waarom laat jy lui hen de neuzen daar in steeken?
Wel slappermast, had ik eens een Proces, en kwam
Maar eens een Advokaat, of Procureur, en nam

Die

Die stoutheid, van daar met zyn vinger aan te raaken,
Ik zou hem slaan, dat hem de Ribben zouden kraaken!

J A N O.

T'och moeten zy 'er zyn, hoe zeer by u verdacht.
Door hen werd uwe zaak den Rechters voorgebragt;
Zy zyn daar toe gesteld. Want schoon het u mocht spy
Gy moogt hier zelve niet uw eigen zaak beplyten. (teb)

F I L I P Y N.

Waarom niet?

J A N O.

Om dat gy de Wet niet hebt geleerd,
En ook niet weet op welk een wyz' men procedeert.

F I L I P Y N.

Wat zegje? mag ik zelf myn zaaken niet beplyten,
Om dat ik juist de kunst van ze in de war te smyten,
Niet heb geleerd?

J A N O.

O neen.

F I L I P Y N.

't Kon ligt, en met gemak
Gebeuren, vrindje, dat ik jou de nek eens brak, (ven)
Voor de onbeschaamheid daar gy door werd aangedree-
Heb ik je zo beleeft de Borgen weêr gegeven,
Om my dus voor den gek te houden?

J A N O.

Neen, ik scheer
De gek niet met u, 'k spreek de waarheid slechts, myn
Heer.

Dat's ook de reden, dat men telkens geld moet schieten,
Indien men voortgang wil met zyn Proces genieten:
En dit maakt meenigmaal de Ryksten Arm.

F I L I P Y N.

Wel hoe!
Geef jy lui noch geld toe?

J A N O.

Voorzeker, noch geld toe.
Want

Want zonder dat, zou nooit vrouw Themis willen hoo-
 Geld moet 'er weezen, of al 't praaten is verlooren. (ren;
 't Blykt klaar aan my, hoe 't geld de zaaken onderstut;
 Ik heb me, om myn Proces te vord'ren, uitgeput,
 En nu verlies ik het, om dat ik geen bewys heb;
 Zo dat ik voor myn geld een' al te slechten prys heb.

F I L I P Y N.

En spyt je dat?

J A N O.

Wel ja: wat vraag is dat?

F I L I P Y N.

Je bent

De grootste Nar, die 'k van myn leeven heb gekend.
 Je mocht eêr willen dat je 't al voor twintig jaaren
 Verlooren had, dan zou 't je nou zo niet bezwaaren.
 Voor my, ik zweerje, indien ik zulk een huisraad had,
 Ik wierp het zo terstond in 't waater, dat je 't vat,
 Maar apropô. Zei jy me flus niet, dat de schulden
 Van jou Proces bestaan in net vyf honderd gulden?

J A N O.

Ja.

F I L I P Y N,

't Spyt me, dat je 't hebt verlooren: anders wou
 Ik jou verzoeken datje 't my eens geeven zou?
 Ik ben die Koopman net zo veel te kwaad gebleeven,
 Dies wou ik jouw Proces hem in betaaling geeven,
 Indien je 't nou nog had; en zulks alleenig tot
 Een straf, om dat hy my dus schendig heeft bedot,
 Die schelm!

J A N O.

Gy hebt gelyk. Ik zou hem dat wel gunnen.
 Ook zoudt gy nimmermeer u beeter wreeken kunnen.

F I L I P Y N.

Voorzeker niet! hy had zich-zelve mooi gebruid,
 Als ik hem jouw Proces eens gooide op zyne huid?

J A N O.

Ach, zyne eenvoudigheid vermaakt me boyen maaten!
 Myn

Myn tyd laat my niet toe, om meer met u te praaten:
 'k Moet Mario, myn vriend, nog helpen in een zaak,
 Die hy in 't werk ftelt om zyn Minnares vermaak
 Te geeven; des zal hy my heden al verwagten.
 Vaar wel. 'k Wensch dat gy die eenvoudige gedachten
 Nog lang behouden moogt.

FILIPYN.

Ik groet jou ook Compeer
 Maar zo je wys bent, vriend, zoek nooit Proccssen weêr.

DERDE TOONEEL.

FILIPYN.

FOei! die Proccssen zyn gewis des duivels vrienden.
 Ik vrees waarachtig nog dat ik 'er een zal vinden? ...
 Maar neen, ik weet al waar 't van daan komt. ô gansch
 bloed!

Hoe zal ik die Practyk betrekken. 't Komt van 't goed,
 En geld dat iemand heeft: ho! ho! ik zal wel maaken;
 Dat ik niets heb; dan zal geen Advokaat myn zaaken
 Verwarren willen? want zo dra hy immers weet....

VIERDE TOONEEL.

FLAMINA, VIOLETTE, FILIPYN.

FLAMINA.

Zie daar, uw Wilde... maar, wat is hy mooi gekleed!

VIOLETTE.

Zyt gy dat, Filipyn?

FILIPYN.

Ha! Violetje.

VIOLETTE.

Heeden!

Wat ben je mooi gekleed?

FILIPYN.

Ja, dunkje dat?

V I O L E T T E.

Met reden.

F I L I P Y N.

(brynt)

Daar ben ik bly om. „'t scheelt de menschen hier in 't
„Ja, 'k laat me hangen, zo ze niet onnozel zyn.

F L A M I N I A.

Dunkt u zo vreemt, dat gy ons fraai schynt in die kleêren?

F I L I P Y N.

Ik vinde 't kluchtig, ja, daar wil ik wel op zweeren,
Dat zy my mooi bevind, en zonder iets daar by,
Dat van me-zelfen komt.

F L A M I N I A.

Dan merk ik wel, dat gy

Met Violette thans de gek wat scheert, by voorbeeld,
Omdat ze u, dus gekleed, zo veel te mooijer oordeelt?

F I L I P Y N.

Abuis! ik scheer de gek met Violette niet,
Wanneer ik bly ben dat ze my voor mooi aanziet:
Maar 'k lagche om 't gene my de Kapitein gemeld heeft,
Die my de zotste zaak der waereld flus verteld heeft;
En hy wil hebben dat ik daar geloof aan sla.
By voorbeeld, hy heeft my gezeid.... ha, ha, ha, ha!

F L A M I N I A.

Wat heeft hy toch gezeid?

F I L I P Y N.

Wel dat men zulke kleêren

Moest draagen, byaldien men wou voor mooi passeeren,
Als ik nou aan heb. Ha, ha, ha!

F L A M I N I A.

Ja wel, ik ben

Byna genoodzaakt, ook daar om te lagchen.

F I L I P Y N.

En;

Hy heeft me nog gezeid, dat fraaije kleêren maaken,
Dat wy by yderen in goede gunst geraaken,
En altoos welkoin zyn; dat elk zich schaamt, om met
Een mensch te gaan, die niet gekleed is fraai en net.
En dan.... ha, ha, ha, ha! hy neemt my daar en boven,
Voor 'zo eenvoudig, dat ik alles zou geloven.

E

F L A

FLAMINIA.

En echter is het waar; vermits, door dezen schyn,
De oprechtste menschen zelf nog vaak bedrogen zyn.
Want als zich iemand eens wat proper gaat bekleden,
Dan is het, of dat kleed straks zyn hoedanigheden
Vermenigvuldigt.

FILIPYN.

Wel daar lagche ik hartelyk om!
En daar 's geen Wilde, ja, al waar hy nog zo dom,
Die niet zou lagchen, als hy wist dat iemands waarde,
Of zyn verdienste, juist de kleed'ren evenaarde.

FLAMINIA.

Hy had wel groot gelyk.

FILIPYN, *tegen Violette.*

'k Ben dan nou schoon? vertrouw,
Het is alleen om dat ik jou behaagen zou.

VIOLETTE.

'k Ben u verplicht, voor 'al uw mocite en zorg verspillen.

FILIPYN.

Maar hoor: de Kapitein heeft me ook geleerd de grillen,
En draajing, die men in deez' kleëren maaken moet.
Ziet eens hoe ik het kan? *Hy bootst de Saletjonkers na.*

VIOLETTE.

Ja zeker, dat gaat goed.

FLAMINIA.

'Een kluchtig voorwerp, en al aardige postuuren!
Wel Filipyn, gy maakt al wondere figuren;
Uw Kapitein heeft u al wel geleerd, zo 'k meen?

VIOLETTE.

Is dit het al, wat gy van hem geleerd hebt?

FILIPYN.

Neen:

Hy heeft my ook geleerd, hoe dat ik fraaije zaaken
Moet zeggen, en hoe ik een Compliment moet maaken.
Ei hoor...: Mejuffer, ik bedank het groot geluk
Van myn gesternte, daar ik thans de vrucht van pluk;
Dat my getrokken uit de Amerikaansche Boschen,
(Dewelke slechts in 't wild met boomen zyn bewoschen,)
En hier gebracht heeft, om...: ja, uit Amerika,

Om

Om... heeft getrokken, om...,, ja wel de drommel sla
„ Deur die vergetelheid!

V I O L E T T E.

Hoe of hy 't uit zal leggen?

Wel nu, vaar voort dan, om.

F I L I P Y N.

Om niet één woord te zeggen!

F L A M I N I A.

Wel Filipyn, dat is voorzeker al te slecht
Van u onthouden.

F I L I P Y N.

Ja, 't is zo gelyk je zegt.

Tegen Violette

Foei, myn geheugen speelt me parten. Jy moet weeten;
Dat ik het altemaal te schandig heb vergeten!

V I O L E T T E.

Dat spyt me, want het was heel mooi.

F I L I P Y N.

Maar zeg my, hoe

Dat ik 't nou stellen zal?

V I O L E T T E.

Ik weet geen' raad daar toe.

F I L I P Y N.

Dan ben ik wederom gedwongen te vertrekken,
En zonder dat ik jou één woord meer kan ontdekken.

V I O L E T T E.

Kunt gy niet zeggen, dat gy my bemint?

F I L I P Y N.

Wel neerj;

Ik ben zo dom hier als een Ezel! maar alleen,
In onze Boschen, o! daar zou ik 'er zo smaak'lyk
Van praaten kunnen.

F L A M I N I A.

„ Ik beken, hy is vermaak'lyk.

Geloof me, Filipyn, laat al die franjes hier
Maar vaaren, en zegt haar de zaak op uw manier.

F I L I P Y N.

Je hebt gelyk, 'k ben daar ook juist niet aan gebonden!
Want ik heb dingen in dat Compliment gevonden,

Die loogens waren; als by voorbeeld, daar kwam in:
 Dat ik wel sterven wou om haar uit zuiv're min,
 En dat is onwaar, want ik wil haar niet bedriegen,
 En daarom vreesde ik al, om haar zulks voor te liegen:
 Dierhalven is het goed dat ik 't vergeeten heb,
 Vermits ik in 't bedrog toch geen behaagen schep.

FLAMINIA.

Daar zegt gy meerder dan men u zou kunnen leeren:
 En Violette kan niets meer van u begeeren.

FILIPYN.

Zo dat ik, zonder meer, of and're plechtigheid,
 Haar dan nou trouwen kan?

FLAMINIA.

Neen, dat is niet gezeid.

Zeg eens, hebt gy wel geld en goed, om van te leeven?
 Zyt gy wel Ryk?

FILIPYN.

Welneen; 'k ben Arm en onbedreeven,
 Dat zeid de Kapitein, ik wist het anders niet.

FLAMINIA.

Nog slimmer. Myn Papa, die over ons gebied,
 Zal Violette nooit met iemand laten trouwen.
 Die niets bezit om haar te kunnen onderhouden.

FILIPYN.

Ei luister eens: ik weet wel dat ik Arm ben; maar,
 'k Zou voor al 't waerelds goed, van hier niet gaan tot
 Is dat niet goet voor die wil trouwen? (daar.

FLAMINIA.

Neen, wy achten

Dat kwaad te wezen; want men moet geduurig trachten,
 Om iets te winnen tot zyns leevens onderhoud.

Zeg eens, waar of gy toch uw vrouw meê voeden zoudt?

FILIPYN.

(deelen,

„ Daar ben ik nou in 't nauw! wel hoor, 'k zal met haar
 Al 't geen de Kapitein my geeft? dat kan niet scheelen.

FLAMINIA.

En waar of gy haar dan meê kleeden zult, indien
 Gy niets bezit, en niets wilt winnen?

F I L I P Y N , *zich bedenkende.*

Laat eens zien...

Wel laatze naakend gaan?

F L A M I N I A .

Wel foei u! dat was schande

Voor Violette, zulks geschied niet hier te Lande.

F I L I P Y N .

'k Weet dan nog beeter raad. Ik zal myn kleêren aan
Haar geeven, en dan zal ik-zelf wel naakend gaan?

F L A M I N I A .

En zo men u dan in het Laz'rushuis eens zette?

F I L I P Y N .

Wat is dat voor een huis? ei zeg eens Violette.

V I O L E T T E .

Daar zet men zotten in, om hunne zotterny.

F I L I P Y N .

Die zie ik hier zo veel, en nochtans gaanze vry.

F L A M I N I A .

Zulks kan wel weezen; maar het zeit niet, dat men even,
Zo gy niets hebt, aan u zou Violette geeven.

F I L I P Y N .

²²'k Ontmoet hier mislyk volk, waar dat ik gaa of sta!
Zeg my eens Violette, of gy my lief hebt?

V I O L E T T E .

Ja.

F I L I P Y N .

Wel aan, zo gaa met my. Ik zal jou elders brengen,
 Daar yder vergenoegd zal onze trouw gehengen;
 En daar men niemand dwingt of tegenstand bereid.
 Daar wy te samen naar onze eigen' zinn'lykheid,
 Ook alles mogen doen; daar niets ons is verboden.
 Daar niemand geld om wel te leeven heeft van noden;
 Noch Wetten om daar door verstand te krygen: myn;
 En uwe Liefde zal daar onze Rykdom zyn;
 De Reeden onze wet, om all's naar aan te leggen;
 En daar, daar zullen wy geen fraaije zaaken zeggen,
 Maar doen.

F L A M I N I A .

Hoor Filipyn, 'k bemin haar al te veel,

Om haar te laten gaan; maar weer in tegendeel,
 'k Bemint de Rykdom niet. Dierhalven staan uw zaaken
 Zo slecht niet. Stel u maar gerust. Ik zal wel maaken,
 Dat gy uw Violette, al zyt gy arm, gewis
 Verkrygt, dewyl ik zie dat ze u genegen is.

FILIPYN.

Beloofje my dat?

FLAMINIA.

Ja.

FILIPYN.

Mag ik je wel vertrouwen?

Of hebje ook Borg van doen, om beter woord te hou-

FLAMINIA.

(wen?

O neen: gy moogt u op myn woord vertrouwen, vriend.

FILIPYN.

'k Geloof je ook om dat jy de Rykdom niet bemint.

Geen mensch heeft Borg van doen, dat zulje altoos be-
 vinden,

Dan zulk een, die het geld meer acht dan goede vrienden.

FLAMINIA.

By gier'ge vrekken vind men vaak dat ongemak.

*Violette willende een neusdoek uit haar zak haalen, laat
 een zakspiegeltje vallen, 't welk Filipyn opraaft, al-
 waar hy zich-zelve in ziet; en niet weetende dat hy
 het zelf is, meent hy het ook een Portretje te weezen.*

FILIPYN, tegen Violette.

Maar hoe! wat droely draag je ook menschen in je zak?

Die ziet'er aardig uit! ... Ziet hy zich eens beweegen!

Ha, ha, waar drommel heb je toch die vent gekreegen?

*Filipyn, vermaak scheppende in den man dien hy meent
 te zien, maakt allerlei postuuren voor de Spiegel.*

Die snaak is grappig. Wel wat raarder haan is dat!

Ei Violette kyk, dat Ventje fopt me wat?

*Violette ziet ook in de Spiegel, en Filipyn verwondert
 zich van haar op twee plaatsen te zien.*

Hoe! benje dubbeld? hier, en daar; dit lyken droomen.

VIOLETTE.

't Is myn afbeeldfel.

F I L I P Y N.

Maar hoe is dat daar gekomen?

F I O L E T T E, *Lagchende.*

Ha, ha, ha, ha, ha, ha!

V I L I P Y N, *ook lagchende.*

Kyk, kyk, die lagcht je na?

En de andre doet het ook. Kyk, kyk, ha, ha, ha, ha!

*Violette en Filipyn lagchen te gelyk, en Filipyn lagcht hoe langer hoe meer, naar maate dat hy zich-zelve ziet lagchen.*Dit is het raarfte volk dat ik noch ooit voordeezen
Gezien heb, want ze doen al wat haar word geweest.*Tegen Violette.*

Kom, laaten wy malkaer eens zoenen, om te zien,

Of zy het ook zo wel als wy niet doen misschien?

Hy kuscht Violette, al kykende in de Spiegel.

F L A M I N I A.

„Dat is eene aardige vertooning!

F I L I P Y N.

Ja, waarachtig!

Ze doen het ook. Ha, ha!

V I O L E T T E.

„Wel hy vermaakt zich krachtig.

F I L I P Y N, *zoekende achter de Spiegel naar de plaats daar hy de menschen meent te zien.*

Maar dit is kluchtig...

F L A M I N I A.

Wel, wat zoekt gy, Filipyn?

F I L I P Y N.

Ei wat... ik zoek de plaats daar deeze menschen zyn.

Hy ziet weer in de Spiegel, maar ziet Violette niet meer.

Maar hoe! waar droely is dat meisje daar gebleeven,

Dat jou zo wel geleek?

F L A M I N I A.

„k Zal 't u te kennen geeven.

Dit is een Spiegel; en het geen gy daar in ziet,

Is uw afbeeldsel zelf, dat op het glas geschiedt.

't Is een geheim, het welk men hier heeft uitgevonden;

Men kan zich-zelve daar in zien ten allen stonden.

Dit zelfde schynfel geeft het ook aan alles, wat
Men voor het glas houdt: Vat gy 't nu?

FILIPYN.

Ja, 'k heb 't gevat;

En 't is een schoon geheim, dat kan ik niet verzaaken:
Maar luister, zo jelui kunt zulke Spiegels maaken,
Waarom maak jy 'er geen' die beeter zyn? indien
Je Spiegels maakte daar men kon je ziel in zien,
En jouw gedachten, o! die zouden nurter weezen:
Want niemand hoefde dan ooit voor bedrog te vreezen,
En dan kost ik ook zien, of Violette my
Oprechtelyk bemint, of maar uit veinzery.

FLAMINIA.

Het is de waarheid, zulk een Spiegel zou bekwaamer
Dan deeze weezen.

FILIPYN.

Ja, voor my ook aangenaamer.

Hadde ik 'er zo maar een' gehad, ik zweerje dat
Die schelmfche Koopman my dan niet bedrogen had.
Zyn voorneem' wetende, zou ik 'er wel op pafsen,
Dat hy my niet zo ligt door loogens zou verrafsen,
Gelyk hy onlangs my heeft beet gehad, dat beest!

FLAMINIA.

'k Geloof het wel....

VYFDE TOONEEL.

ORONTES, FLAMINIA, VIOLETTE, FILIPYN.

FLAMINIA.

Ach, had gy hier wat eêr geweest,
Papa, gy hadt u flap gelagchen om het leeven,
Dat Filipyn hier met een' Spiegel had zo even.
Ik moet bekennen, 't was vermaakelyk en raar!

ORONTES.

Ik wenschte wel dat ik 'er by geweest had. Maar,
't Vermaak word t'elkens voor uw voeten hier gebooren,
En echter weigert gy naar mynen raad te hooren.
Heer Mario heeft thans een ander weêr bereid,
Alleen om u een blyk van zyn genegenheid

Te geeven, dat hy ons zo daad'lyk zal vertoonen:
Daarom Flaminia, wacht u, hem meer te hoonen
Door uwe weigering; 'k wil dat gy hem ontfangt,
Als uwen Bruidegom, waar na zyn hart verlangt.

F L A M I N I A.

„En 't myne nooit in stemt.

O R O N T E S.

Wat zegt gy?

F L A M I N I A.

Wil niet vreezen.

'k Zal hem ontfangen dat hy vergenoegd zal weezen.

O R O N T E S.

Dat zal wel gaan, zo ge u wat vrind'lyk toond daar by.
Zie daar, daar komen ze aan. Men gaat wat aan een zy'.

Z E S D E en laatste T O O N E E L.

MARIO en LELIO *vermomd*, HYMEN, CUPIDO;
ORONTES, FLAMINIA, VIOLETTE, FILIPYN.

Gevolg van Hymen en Cupido.

*Hier word gezongen, en door het gevolg van Hymen
en Cupido gedanst.*

C U P I D O, *na 't Dansen.* (grooten,

I N plaats, myn Broeder, dat ge uw Staaten zoudt ver-
zult gy dus eindelyk uw Ryk om verre stooten;
Doordien gy zo veel volk daar in haalt buiten my.
Hoor naar myn' raad, op dat u die tot heil gedy'.
Laat al het schynschoon, dat verleiding komt te baaren,
De gunsten van 't geluk, en de ydelheden vaaren;
Ontfang geen harten meer in uw gehoorzaamheid,
Dan die de Liefde u door zyn Pylen heeft bereid.

H Y M E N.

'k Behoorde dus te doen, dat wil ik wel verklaaren;
Maar 't is uw schuld dat wy duslang onëenig waren.
Want immers weiger ik de harten nooit, die gy
Met uwe schichten grieft, en toebereid voor my?
Maar sedert langen tyd, hebt gy het groot vermogen
Van mynen Staat gezien, en wel met nydige oogen.
De brand, dien gy ontfteekt, om eigen staatsbelang,

Strekt nergens anders toe, dan tot myn' ondergang.

C U P I D O.

Laat ons, ter Liefde van Flaminia, die heeden
 Staat onder uw gebod in 't Huwelyk te treden,
 Een einde maaken aan 't langduurige verschil:
 Ik offer al myn macht u op, om haarent wil:
 Ik kwetste haar wel eêr, om Liefde in 't hart te stichten,
 Met de aangenaamste, en ook de beste myner schichten,
 Alleen ten voordeel' van Heer Lelio: en gy,
 Gy schikt haar Mario nu toe. Zo ge u met my
 Nu wilt verëenen, duldt, dat ik haar op ga draagen,
 Twee harten, om te zien wie of haar kan behaagen?
 Laat ons te vreden zyn met haare keur alleen?

H Y M E N.

Weet, dat ik op dien voet my dan met u verëen.

C U P I D O, *tegen Flaminia.*

Flaminia, ik biede u heeden aan twee harten,
 Die beidegaêr om u gevoelen groote smarten:
 Ze zyn u beide waard. Heer Mario is Ryk
 Van goed'ren, en daar by ook teder te gelyk.
 Heer Lelio, dien ik zyn' boezem ook doorgriefde,
 Heeft voor zyn' Rykdom niets, dan slechts de zuiv're
 En tederheid die 'k heb voor u in hem verwekt. (Liefde,
 Daarom verzoeken wy dat gy ons nu ontdekt,
 Wie u het naaste trest? want ziet, wy willen heeden
 U niet, dan met uw keur, in 't Huwelyk doen treden.

F L A M I N I A.

Ik merk, aanminnige Cupido, aan uw vlyt,
 Dat gy Heer Lelio in 't heimlyk gunstig zyt;
 Dewyl gy my op nieuw zyn rampen schynt te ontdekken,
 Om dus myn tederheid voot hem weêr op te wekken.

O R O N T E S.

Maar denk, Flaminia, dat ge onder my nog leeft;
 En zie, wat Mario al voor u over heeft.

F L A M I N I A.

Ja Vader, 'k hou myn' plicht in alles wel voor oogen:
 En 'k weet ook, dat de plicht der kind'ren is, 't vermogen
 Van hunne Vaden steeds te erkennen: maar ik mag

Ook

Ook zeggen, 't is de plicht der Vaders, hun gezag
Te maatigen, op dat ze, uit onbedachtzaamheden,
't Bestek van billykheid en recht niet overtreden,
Door hunne kinderen, als dikwyls word gedaan,
Te dwingen, dat ze zich opöffren moeten aan
Des Vaders wil en zyn begeerte.

O R O N T E S.

Schoone zaaken!

Is dat opöffren, als ge u ziet gelukkig maaken?

F L A M I N I A.

Gy waant my zulks te doen, ik zeg het tegendeel.
Wy zyn partyen, en wy scheelen al wat veel:
Daar moet een derde zyn om ons verschil te slechten?

O R O N T E S.

Dat was zo veel als met zyn eigen schim te vechten.
En 't zou een aardige verschilbeslechting zyn.

F L A M I N I A.

't Is toch noodzaakelyk. Dies laat ons Filipyn
Tot Rechter kiezen? want dan hebbe ik niets te vreezen.

O R O N T E S.

Noch slimmer. Hy zou al een achtbaar Rechter weezen!

F L A M I N I A.

Maar....

O R O N T E S.

Gy zyt een zottin.

F L A M I N I A.

Maar luister, by bemint

De deugd, vermits men nooit bedrog in hem bevindt;
En ik verzeker u, hy zal de waarheid zeggen,
Indien men hem de zaak maar wel komt uit te leggen;
En dat hy ook gezond oordeelen zal.

O R O N T E S.

Wel aan,

Wy zullen 't zien.

F L A M I N I A.

Ik zal de zaak hem doen verstaan.

Hoor hier eens, Filipyn, wy hebben met ons beiden.
Een kleine onëenigheid, daar gy ons in moet scheiden,

De-

Dewyl ik ons verskil thans aan uw oordeel stel?

FILIPYN.

Maar hebje ook een Proces?

FLAMINIA.

O neen.

FILIPYN.

Dan is het wel.

Want met Procesfen wil ik nimmer my bemoeijen,
Dewyl dit zaaken zyn die 'k altyd zal verfoeijen.

FLAMINIA.

Ik hebbe een' Minnaar, die my na aan 't harte leit:
Myn Vader had hem my voorheene ook toegezeid.
Wanneer ik hem begon te minnen, was hy machtig,
En Ryk van goed, daar hy nu de Armoë is deelachtig.
De vraage is, of ik hem moet Trouwen, schoon 't geval
Hem heeft ontbloot van goed?

FILIPYN.

Neen, jy moet hem voor al

Niet Trouwen, zo je alleen zyn goederen bemindde,
Om dat hy niet meer heeft, het geen je in hem bezinde;
Maar zo je zyn persoon beminde, moet je toch
Hem Trouwen zonder goed, want dan bezit hy nog,
't Geen jy voorheene in hem bemindde.

FLAMINIA.

Maar myn Vader,

En teffens myn party, doorziet die zaak wat nader:
Die wou my hem wel, toen hy Ryk was, geeven, maar
Niet nu hy Arm is.

FILIPYN.

Hoor: dit komt, om dat je Vaër,
Nooit zyn persoon, maar wel zyn goederen bemindde.

FLAMINIA.

Nu wil hy, dat ik aan een' and'ren my verbinde,
Voorzien van geld en goed: maar dien ik met myn zin
Niet kan beminnen, wyl ik noch dien Armen min.

FILIPYN.

En spyt je dat?

FLAMINIA.

O ja: het schynt me aan 't hart te raaken.
Dies

Dies bidde ik, zeg my toch, hoe ik het nu zal maaken?

F I L I P Y N.

Maak dat die and're kwant zyn goed'ren ook verliest,
Dus krygje zekerlyk hem, dienje zelfs verkiest.

F L A M I N I A.

Zulks is niet moog'lyk: moet ik dan gehoorzaam weezen,
En Trouwen dien ik nooit beminnen kon voor deezen?
Of ongehoorzaam zyn met dien 'k bemin?

F I L I P Y N.

Maar hoor:

Zeg my eens eerst voor wien je Trouwen moet, of voor
Je Vader, of voor jou?

F L A M I N I A.

Voor my alleen, zou 'k hoopen;

F I L I P Y N.

Doe dan je zin, en laat dien ouwe gek maar loopen!

O R O N T E S, *tegen Flaminia, en Filipyn.*

Gy zyt eene onbeschaamde! en gy een Nar, Gantsch bloed!
Myn Rechter en party zyn beide al even goed.

F L A M I N I A.

't Is buiten myne schuld, 'k heb hem niets ingestoken.
Ook heeft hy, op het woord van Gek na, niets gesproken,
Dan 't geen men aan Natuur en zuivre Reeden kan....

O R O N T E S.

Maar Reeden en Natuur, wat weeten die daar van.
Men kan in 't Huw'lyk van geen teed're liefde leeven,
Daar moeten goed'ren zyn: dies staak uw tegenstreeven.
Want, zo gy langer noch hartnekkig blyft, ik zweer!
Dat ik u....

M A R I O, *zich ontdekkende.*

Ei, maak u niet moeijelyk, myn Heer.

Uw Dochter heeft gelyk, al is het my geen voordeel,
En haar gevoelens zyn zo heerlyk als het oordeel
Van Filipyn oprecht en billyk is. Ik zie,
Het is vergeefs getracht iemand te winnen, die
Reeds door een ander is verwonnen: ik zal trachten,
Mejuffer, om uw leed, is 't mooglyk, te verzachten.
'k Verzoek alleen, myn Heer, dat gy weer gunstig zyt

Aan

Aan Lelio; hy is myn vriend van langen tyd.
Want ik ontla u van uw woord aan my gegeven,
Dies wil uw Dochter in haar keur niet wederstreeven?

ORONTES.

Ja zeker, gy neemt uw besluit gelyk een man,
Die al heel wonder met zyn waereld leeven kan!
Maar 't myne zal ik als een wyze Vader neemen,
En zonder dat ik daar zal langer over teemen

MARIO.

Maar wylze een ander mint, zo neem niet kwalyk, Heer,
Dat ik haar in myn plaats een ander prezenteer'.

Tegen Flaminia.

Mejuffer, wyl ik zie, dat ik u toch mishage,
Zo sta my toe dat ik u een persoon opdraage,
Die moogelyk u zal beminnyker zyn?

Hy prezenteert haar Lelio.

FLAMINIA.

Myn Heer, verschoon me; want gy doet, naar allen schyn,
Vergeeffche moeite, my een ander aan te pryzen,
Dien 'k buiten Lelio nooit Liefde kan bewyzen.
'k Verzeker u, dat, zo myn hart niet was verzeid;
Ik Mario alleen nog myn genegenheid
Zou waardig achten, om zyn smarten te verligten:
Dewyl uw heusheid ons in alles komt verplichten.
Maar 'k ben geen Meesteres meet van myn hart, 't be-
Aan Lelio, hy is 't, die my alleen bekoort. (hoort
De Trouw, die ik hem zwoer, zal ik onschendbaar houwen.

LELIO, *zich ontdekkende.*

Myn schoone! wil in my uw Minnaar dan aanschouwen.

FLAMINIA.

Ach! Lelio, zyt gy 't? 'k beef van onsteltenis!

ORONTES.

Hoe! Lelio, zyt gy het zelf? of zien wy mis?

LELIO.

O ja, ik ben het zelf. En zo myne ongelukken
Slechts oorzaak zyn, dat ik de vruchten niet mag plukken
Van myn standvaste min, voorheen aan my beloofd,
Zo weet, dat ik nooit van myn goed'ren ben beroofd.

Ge-

Geworden, als het valsch gerucht u bracht ter oren?
Maar thans veel Ryker dan ik immer was te vooren.

O R O N T E S.

Is 't dan niet waar, dat gy geruïneerd zyt?

L E L I O.

Neen:

't Is waar, 'k heb schipbreuk op een Spaanfche kust geleên,
Maar 'k heb, door 's hemels hulp, en door myn goeoe
zorgen,

Al 't geen, dat yder reeds verlooren dacht, geborgen.
Zo dat my de Fortuin geen hinderpaalen zendt:
Indien gy anders my des niet onwaardig kent,
Om met u naauwer in verbintenis te treden?

O R O N T E S.

Als 't dus gelegen is, laate ik my overtreeden.
Heer Lelio, ontfang myn Dochter, als een pand
Van onze vriendschap, dan op heden van myn hand.

L E L I O.

Wat ben ik u verplicht! en gy, sta toe, myn schoone,
Dat ik geboogen myne erkentenis betoone?

F L A M I N I A.

Ach! Lelio, rys op. 'k Ben zo ontsteld, dat ik
Geen antwoord geeven kan!

L E L I O.

Zo in een oogenblik,
Zie 'k, na een donk're lucht, weer held're zonnestralen,
Nu gy, myn Lief, my weér doet veilig adem haalen!

F I L I P Y N.

De Minnaars zyn hier vry wat beeter, dan de rest
Van 't volk.

Tegen Mario.

Myn oordeel was flus goed?

M A R I O.

Ja, allerbest,

Myn waarde Filipyn.

F I L I P Y N.

Ik merk aan alle zaaken,
Dat jou de Wetten hier zo reed'lyk moeten maaken;
Als wy zyn, anders zou je onweetend' zyn, dat blykt:

Je

Je bent hier menschen om dat jy naar ons gelykt.

FLAMINIA.

Gy hebt al weer gelyk.

FILIPYN.

Maar hoor: dewyl je heeden,
Met onze Kapitein in 't Huwelyk zult treden,
Verzoek ik, dat je my dat Violetje geeft?
Schoon Filipyntje juist geen geld en goed'ren heeft.

FLAMINIA.

Ik ben te vreeden, kunt gy haar daar toe belcezen.

VIOLETTE.

Ja wel... maar Arm...

LELIO

Ik merk u meening; wil niet vreezen.
Geef hem uw woord, ik zal bezorgen dat gy 't faam'
Te vreeden zyt, indien hy u is aangenaam.

VIOLETTE.

Myn Heer, heb grooten dank. Gy zyt wel edelmoedig!

FILIPYN.

O! onze Kapitein is altyd even goedig.

VIOLETTE.

Is dit uw Kapitein, daar gy zo dikmaals van
Gesproken hebt?

FILIPYN.

Ja, ja. Dit is de zelfde man.

Ik ben om jou en hem alleenig hier gebleeven,
'k Hadde anders my voorlang weêr naar myn Land be-

MARIO.

(geeven.

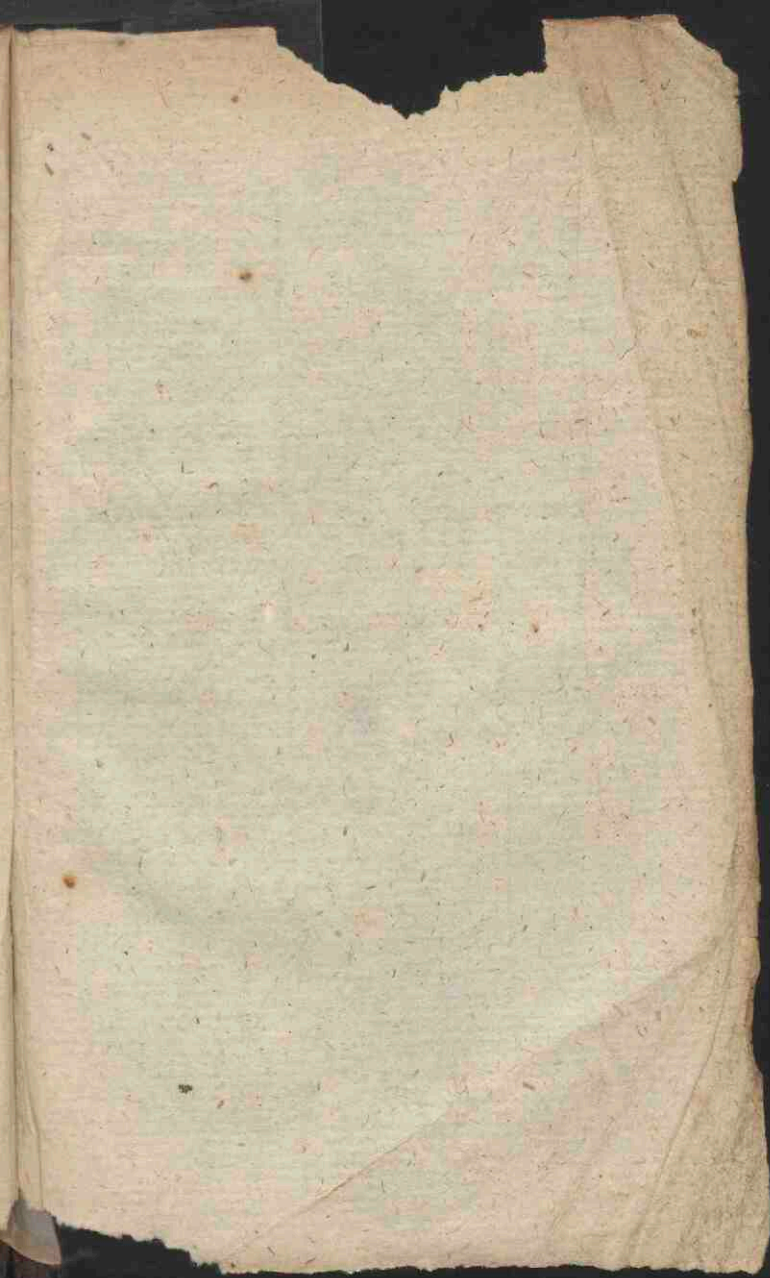
Wel aan, myn vrienden, wyl een yder is voldaan,
En de Avondstond genaakt, zo laat ons binnen gaan.
Treed samen in myn huis, wy zullen vreugd bedryven,
En teffens, als voorheen, weêr goede vrienden blyven.

FILIPYN.

Neen, ik verzoek nog eerst een Dansje tot besluit,
Ter eer' van Filipyn en zyn bemindê Bruid!

*Hier word gezongen, en noch eenmaal door het gevolg
van Hymen en Cupido gedanst.*

Einde van het derde, en laatste Bedryf.

A M E

